

Sborník

**XV. Jiráskova
Hronova
1945**

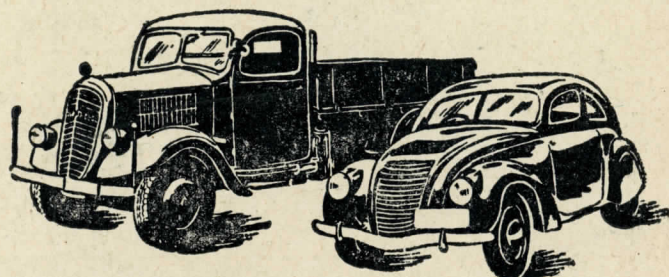
Památník Ú. M. D. O. Č.

Tradice minulosti

Úspěchy přítomnosti

Závazek do budoucna

A. S. pro AUTOMOBIL. PRŮMYSL

OBCHOD PAPÍRNICKÝ

Bohuslav Pítš
Praha II.,
Jungmannova 12

Železo, nástroje, kamna
nádobí, kovové zboží

Bratři Kauckých
Praha XII., Bělehradská č. 90

J. JÍNA TO ŘÍKÁ KRÁTCE:
„ZÁ NÁS MLUVÍ NAŠE PRÁCE“

NEJSTARŠÍ TOVÁRNA NA SUCHARY A CUKROVINY

J. Jína
LOMNICE NAD POPELKOU

Nábytek

Vácha

Praha II.,

Hybernská 7/1. p.

Telefon: 251-24

GALERIE

českých

básků a spisovatelů
v knihách Melantricha

J. Arbes, Ivan Blatný,
Otokar Březina, Jarosl. Durych,
K. J. Erben, Jarmila Glazarová,
Vladimír Holan, Jaromír John,
Benj. Klička, Karel Konrád,
Vojt. Martínek, Jan Morávek,
Vladimír Neff, Karel Nový,
J. V. Sládek, Antonín Sova,
F. X. Šalda, Josef Toman,
Jindř. Vodák, Jan Zahradníček,
Vilém Závada

Jména, jež tvoří a dovršují
slavnou tradici českého
písemnictví

KNIHY MELANTRICHA
u Vašeho knihkupce

*Stopkova
plzeňská
pivnice
v Brně*

Majitel: Jaroslav Stopka

Dělnický potravní spolek

„Vzájemnost -
Včela“,

zapsané společenstvo
s ručením obmezeným v BRNĚ

Průmysl lihových nápojů „Verda Stelo“

EMIL DYNBYL Praha XI., Chelčického 25 - 27
Ovocný lihovar v Říčanech

FRANKLOVA

DIVADELNÍ LÍČIDLA

PRAHA II., Lazarská 5
Závod staré divadelní tradice
Telefon: 274-70, 550-72

ROZHLASOVÁ ZAŘÍZENÍ

vyrábí a instaluje

Telegrafia, a. s. Praha I.
č. 25. Telefon 333-41, 44

ZVUKOVÉ ZRCADLO ČESKÉHO DIVADLA

Divadelní profily

Diskotéka dramatického umění

BABIČKA, B. Němcová - DIVOKÁ KACHNA, H. Ibsen - FALKENŠTEJN, J. Hilbert - GYGŮV PRSTEN, F. Hebbel - HAMLET, W. Shakespeare - GHVÁLA BLÁZNOVSTVÍ, Sem Beneli - IFIGENIE NA TAURIDĚ, J. W. v. Goethe - KRÁL OIDIPUS, Sofokles - KRÁLOVNA KRISTINA, A. Strindberg - LÉTO, F. Šrámek - LILOFÉE, M. Hausmann - LIŠÁK PSEUDOLUS, T. N. Plautus - MARYŠA, Al. a V. Mrštíkovi - MILOVAT NENÍ JEN MÍT RÁD, T. de Molina - NÁPADNÍCI TRŮNU, H. Ibsen - PALIČOVA DCERA, J. K. Tyl - PASOVSKÁ ČARODĚJKA, R. Billinger - PEER GYNT, H. Ibsen - PENÍZ NOC LEHÁRNÝ, K. Schulz - POSLEDNÍ MUŽ, F. X. Svoboda - PRINC BEDŘICH HOMBURSKÝ, H. v. Kleist - NAŠI FURIANTI, L. Stroupežnický - NA VALDŠTEJNSKÉ ŠACHTĚ, L. Stroupežnický - Soud LÁSKY, J. Vrchlický - SMÍR TANTALŮV, J. Vrchlický - STRAKONICKÝ DUDÁK, J. K. Tyl - SENTIMENTÁLNÍ ROMANCE, F. Němec - J. Šmída - STŘÍBRNÝ VÍTR, F. Šrámek - TARTUFFE, J. B. Molière - TORQUATO TASSO, J. W. v. Goethe - VERONIKA, Dalibor C. Faltis - ZIMNÍ POHÁDKA, W. Shakespeare - ZDRAVÝ NEMOCNÝ, J. B. Molière - ZLÝ JELEN, V. K. Klicpera.

V PŮVODNÍM PODÁNÍ ČLENŮ ČINOHRY NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE
- ČLENŮ MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH - ČLENŮ ZEMSKÉHO DIVADLA V BRNĚ - ČLENŮ DIVADLA VĚTRNÍK V PRAZE

Zemědělská banka

Praha II., Senovážné
nám. 26

Filiálky: Brno,
Hradec Králové,
Olomouc,
Tábor

Telegramy: Zemědělbanka

Peněžní ústředí Okresních
záložen hospodářských

Provádí veškeré obchody bankovní — Přijímá vklady na vkladní knížky a běžné účty

Doporučujeme všem
ochotníkům

KAVÁRNU a VINÁRNU

„MUSEUM“

maj. J. Ševčík

BRNO

Telefon 13911 - 16340 - 18140

Sborník

XV. JIRÁSKOVA
HRONOVA

1945

Našim mrtvým.

*Vy mrtví, v jejichž stínu dožijeme,
jste stále s námi, kol našeho stolu.
Jak vy svůj hořký kalich dopijeme,
dřív spjati v radosti, teď silni v bolu.*

*Na hroby vaše kladem lásky květy,
vzpomínek věnce, rozžeháme světla.
Milujem za vás vytoužené světy
láskou, jež vámi zaseta, v nás vzkvetla.*

*Myšlenky vaše nezemřely s vámi,
byť odevzdal čas těla vaše prachu.
Dnes slibuji vám: budou dál žít námi,
jen spěte klidně, netřeba mít strachu,*

*i v žití našem služba dobru, krásu
a víra v lepší naplnila srdce.
Když naše snaha někdy marnou zdá se,
též neklesnem, jen usmějem se trpce.*

*Vy vzácný jste nám odevzdali poklad:
mateřskou řeč — to nejdražší, co máme.
Spíš necháme si mečem srdce proklát,
než zradíme! Tak život v oběť dáme!*

František Smažík.

Vydala ÚMDOČ v srpnu 1945
Vytiskl Grafický závod
A. J. Votruba a syn v Hronově
Uspořádal Jakub Rydvan
Texty přehlédl
Dr. Kl. Rektorisová
Gen. prodej Div. knihk. a nakl.
Ot. Růžička, Praha II.,
Karlovo nám. 30

Osvětlovací a strojní zařízení jeviště

dodává a návrhy pro toto zařízení provádí

továrna divadelních osvětlovacích a stroj-
ních zařízení, elektr. strojů a přístrojů

Antonín
Vohralík Praha VIII.

býv. Friedensbergova 837/22. — Tel. 805-83

*Veškeré osvětlovací přístroje i strojní
zařízení vlastní výroby*

Josef Hudeček, gen. taj. ÚMDOČ:

Jak **jsem ho znal**

»Je to k nepochopení, že přes všechno úsilí, snahu a práci, kterou ochotnictvo vyvíjí, je soustavně přehlíženo a zámyslně podceňováno. Je to velická chyba vedoucích činitelů osvětlových, chyba, kterou tvrdošíjně dělá tisk, že nedovedli ještě ocenit skrytou sílu a možnosti tisíců a desetitísiců ochotníků. Jsou trpěliví, pravda, ale jednou jim bude způsobena křivda, kterou míra trpělivosti bude překročena a pak ochotnictvo pozvedne svůj hlas. A pak ho bude slyšet z tisíců jevišť, na kterých ochotníci pracují, a bude znít nepříjemně tomu, kdo se k nim stále otáčel zády. To nestačí fakta, to nestačí poctivá práce? To se musí vždy po úřadech chodit, prosit, vykládat, dokazovat dokázané věci, podkuřovat a ponižovat se, má-li být přiznáno někomu to, co mu dávno náleží?« To byly časté uzávěry rozhovorů, které jsem měl se starostou Ústřední matice divadelního ochotnictva českého Juliem Mitlöhnerem.

A jestliže někdo znal ochotnictvo, byl to on, ušlechtilý člověk, který věnoval ochotnické myšlence celý svůj plodný život, přinášel jí nejtěžší oběti, aby nakonec zahynul zákeřnou kulí nacistického vraha při výkonu národní povinnosti v květnových dnech Prahy.

Nedočkal se svobody národa, který tolik miloval. Myslí na ni neustále, po celých dlouhých šest let, ve kterých s námi prožíval kruté ponížení a sadistické ubíjení všech kulturních hodnot našeho národa. Neklesl nikdy ve víře v osvobození. Nedovedl klesnout. Tvořil plány, připravoval se s námi na úkoly poválečné, těšil se, až bude moci rozjet se mezi své ochotníky a svobodně k nim promluvit. Dovedl i v nejtěžších chvílích promluvit na členských schůzích v takových náznacích a nárážkách, že každý chápal a věděl, k čemu ho jeho starosta nabádá a co od něho chce. Při těchto schůzích nejlépe se ukázalo, jak je ochotnictvo vyspělé, nenalezl se jediný z jeho řad, jenž by učinil udání na členy před-

sednictva ÚMDOČ, kteří k němu mluvili. Dobře, že tyto schůze byly bez úřední asistence! Nejlépe jsem ho poznal v předsednictvu ÚMDOČ. Tam jsem se ho naučil vážit a často jsem se mu, upřímně přiznáno, obdivoval.

Klidný, rozvážný ve vedení schůzí, do kterých přicházel vždy s dokonale připraveným pořadem, dovedl obhajovat a uskutečňovat myšlenku, věděl-li, že je v zájmu ochotnictva. Dovedl věcně mluvit, dovedl věcně psát. Nenáviděl humbuk, každou svou řeč, svůj článek měl podložený fakty. Znal dobře chyby a nedostatky ochotníků v práci organizační i umělecké. Bystrý v myšlení, našel i schované klíčky, které by třeba v pozdější době byly další práci na závalu. Dovedl vždy vyhmátnout to pravé.

Za jeho čelem byly skryty a tvořily se myšlenky, které přinášely ochotnictvu vždy jen hodnoty vysoké úrovně. Školení herců a režisérů ochotnických, školení, po kterém se dnes volá v řadách profesionálů, připravoval již v době předválečné. Uskutečněno bylo povinné od r. 1942, kdy vyšly přesné osnovy divadelních škol I. a II. stupně, vypracované ÚMDOČ na podkladě Mitlöhnrových námětů. Položil tak základ k nové práci, posílení a zvýšení umělecké úrovně lidového divadelnictví.

Znal jsem z rozhovorů dopodrobna jeho cíle. Byly opravdu vysoké. Na námitku odpovídal: „Stavíme si cíle, protože je to nutné, chceme-li stoupat. Dospějeme-li k jednomu cíli, postavíme si další, vyšší a větší. A musíme se znovu snažit ho dosáhnout. Nikdy se nesmíme zastavit. To znamená ihned skoky zpět. A my musíme dopředu, jen dopředu!”

Mitlöchner věděl vždy, co chce. Znal velmi dobře cenu Jiráskových Hronovů, s kterými je jeho jméno nerozlučně spojeno. Nevynechal snad jediný. A vždy se těšil.

Těšil se na XV. Jiráskův Hronov, poněvadž věděl, že bude v osvobozené vlasti. Nedočkal se ho. Neuslyšíme jeho zahajovací projevy hronovských slavností, ani ocenění výkonů souborů, které hrály na těchto slavnostech. Ztratili jsme nejlepšího starostu, opravdového přítele a skvělého spolupracovníka. Zůstaly nám však jeho náměty, myšlenky, které budou zpracovány a Julek s námi bude žít dál. Půjdeme za jeho myšlenkami. Půjdeme dobývat jeho cíle. A postavíme si nové cíle a za každým z nich bude stát jméno Julia Mitlöchnera.

Z lásky k němu, z lásky k jeho práci, práci, věnované myšlence ochotnické, budeme se snažit uchovat jeho odkaz a v jeho stopách kráčet výš a jen kupředu!

F. K. Zachoval:

Vrací se nám přítel - bohatýr

*Jir. Jiráskův Hronov
F. K. Zachoval*

Ale už jen mrtvý! Vrací se k nám právě ve dnech Jiráskových Hronovů, jichž byl nadšeným spolutvůrcem.

Architekt Ing. Jindřich Freiwald byl zabit v prvních hodinách velkého našeho národního pozdvižení na pražských barikádách.

Vycedil svou krev za vlast. Položil svůj mladý a krásný život za svobodu svého národa. Když přišla naše hodina, byl první z prvních. Zúčastnil se nejprudší seče. Nebyl skolen čestným nepřítelem, surově byl ubit a zhanoben podlým zákeřníkem.

Proto má v našich srdcích nejčestnější místo. Proto jej naše Padolí přijímá do svého náručí — a proto všichni před ním obnažujeme své hlavy. —

Jindřich Freiwald vyšel z nás, má naši horskou krev — jeho srdce od počátku hořelo jasným plamenem.

Vynikl vysoko nad průměr. Pomníky jeho tvůrčího ducha jsou rozsety v řadě měst naší vlasti.

Neznal falše. Ač žil v centru našeho tvůrčího a uměleckého života, patřil nám. Jeho kořeny byly u nás, v Kladských horách.

Proto už jako student měl rád Aloise Jirásku.

Proto snad znal každou řádku jeho knih.

Proto nikdy v ničem na něho nedopustil.

Proto na jeho počest postavil na hronovském náměstí tak krásné divadlo.

A proto tak nadšeně po Mistrově smrti se postavil za pravidelné každoroční Jiráskovy Hronovy. —

Nechyběl ani na jediném. Byl jejich duší.

Když na nás dolehly těžké dny okupace, Jindřich Freiwald jako voják se postavil do přisného střehu. Nic mu neušlo. Kde se setkal s malomyslností, napřimoval. Kde mu vstoupila do cesty zlomyslnost, odvážně ji rozbil. —

Když přišla naše hodina, architekta-umělce vystřídal voják! Nešetřil nepříteli. Mstil se za drahé mrtvé. Odvážně a statečně bil původce šestiletého neslýchaného našeho národního ponížení.

A když už svítalo — padl. Ne tváří v tvář — podlý katan jej ubil zákeřně. — Touto v pravdě mučednickou smrtí na barikádách vstoupil mezi naše národní svaté. —

Nebyl v něm zabit jen český člověk: i tak ovšem jeho ztráta byla by bolestná. Ale v Jindřichu Freiwaldovi byl ubit tvůrčí český architekt-umělec! A v tom směru jeho ztráta je veliká. —

Vděčně vzpomínáme, co na čest českého umělce-architekta už vykonal, ale bolestně si připomínáme, co ve svobodné vlasti jako vyzrálý architekt-umělec by jistě ještě vykonal!

Také na čest svého rodného Hronova. —

Proto jeho návrat k nám pod černým příkrovem nás dnes tolik bolestně vzrušuje. Rodný Hronov přijímá v náruč svého mrtvého syna-bohatýra — a my, tvoji přátelé, Jindro Freiwalde, statečný reku z pražských barikád, nezapomeneme! — Nezapomeneme! — —

*Naše divadelní oddělení
je bohatě zásobeno*

**a má na skladě ještě
velký počet her**

starších i novějších, kdekoli vydaných a vyřídí Vaši objednávku obratem. Nejste-li rozhodnutí pro určitou hru, předložíme Vám nezávazně k výběru libovolný počet dobrých divadelních her, buď veselohry, frašky, drama, komedie, lidové hry nebo hry se zpěvy. Vyžádejte si případně hru pro určitý počet osob, pro dekorace, které máte k dispozici, nebo pro různé příležitosti, vždy ochotně vyhovíme a předložíme výběr her, jenž uspokojí Vás i Vaše obecenstvo.

Zemědělské knihkupectví

**A. NEUBERT v Praze II.,
Hybernská ulice č. 12**

- **KOSTYMY**
- **MASKY**
- **NÁRODNÍ KROJE**

p ů j č u j e velmi levně
divadelní závod

Aža Huňková
Praha I.,

Ovocný trh čís. 17
Telefon 374-74

In memoriam

Václava Šlégl

Jakub Rydvan:

„Smrt není zlá . . . co strašné je, co zlé je, to umírání je . . .“ Na tyto Wolkerovy verše jsem usilovně mýslil, připomínaje si krutý životní úděl Václava Šlégl, někdy Matičního pokladníka a pak i generálního tajemníka a po několika let před válkou pořadatele těchto hronovských srpnových slavností. Zahynul přede dvěma roky ve vězniční kobce ebrašské, kam přivedla ho jeho dobrota srdce a nezištná ochota pomoci, komu mohl a kdo této jeho pomoci potřeboval. Jeho nevalné zdraví dlouho nevzdorovalo tamnímu zhoubnému ovzduší. A tak hned jako jedno z prvních jsme s lítostí a smutkem psali jeho jméno v náš Žalov.

Ve Václavu Šléglvi jsme ztratili spolupracovníka nad jiné schopného a zdatného. Již tehdy, když přebíral péči o finanční stránku hnutí, pro niž nebylo vždy vhodného výběru a v níž dožívali jsme se nejčastěji zklamání, mohli jsme se záhy přesvědčit, že se tu dostal pravý muž na pravé místo. Jeho ryzí povaha, poněkud nepřístupná a právě proto nepodléhající hned tak jakýmkoliv vnějším vlivům, a ovšem krajní poctivost a svědomitost ho přímo předurčovaly k této odpovědné a významné spolkové funkci. Za něho skutečně také vnesen do Matičního hospodářství jistý systém, řád a pořádek, poměry zkonsolidovány a ježto právě v tomto správním oboru se jeho zásluhou znatelně uvolnilo, bylo možno přikročit k provádění dalších, širě závažných úkolů, jež ukládaly hnutí spolkové stanovy, ale i sama jeho kulturní podstata.

A stejně tak příkladně iniciativně si vedl, když postaven vůlí členstva po bok starosty na nejodpovědnější místo vůdčího činitele hnutí. Funkce generálního sekretáře soustřeďuje u nás v sobě nejen po vzoru politických stran veškeru agendu organizační, ale vlastně i práci jednatelem a vyžaduje mnoho zkušenosti, rozhledu, podmíněného vzdělaností, obezřetností a obratností, má-li se setkat se zdarem. A Václav Šlégl měl dostatek těchto duševních vlastností, a i tam, kde snad se mu jich v po-

třebné míře nedostávalo, hojně nejlepší vůle a mravenčí píle a svědomitosti, kterými překonal mnohé potíže a překážky, v cestu se stavějící, a připravil půdu, na niž bylo lze bezpečně stavět a tak v důsledcích dosáhnout dnešní nevšední úrovně hnutí.

Svého času jako jednatel Matici blízkého Družstva pro postavení Tylova domu v Praze v jeho nejsvůlejších chvílích, kdy všechny výsledky mnoholetého úsilí a přičinění byly v sázce a hrozil jejich úplný zmar, Václav Šlégl velmi se zasloužil o šťastné vyřešení případu, kterým přes značné oběti největší část družstevního majetku byla zachráněna účelu, jemuž měl sloužit. Jako pořadatel Jiráskových Hronovů osvědčil vrozený takt a inteligenci, jimiž uměl vyrovnat a překlenout mnohou nesrovnalost a rozpor. A posléz i jako výkonný ochotnický herec dodělal se zvláště v charakterních postavách a typech pozoruhodných úspěchů, protože vedle nesporné vlohy měl i příkladnou uměleckou kázeň, bez níž by jich nebyl nikdy dosáhl. Kázeň a velikou, oddanou lásku k věci, myslence, která byla počátkem i koncem veškerého jeho snažení. A která mu zajišťuje i dnes a provždy v našem širokém lidovém divadelním hnutí trvale čestné místo a věrnou paměť.

VŠECHNY DIVADELNÍ HRY
kdekoliv vydané, obdržíte obratem
v divadelním knihkupectví
a nakladatelství

OTAKARA RŮŽIČKY
Praha II., Karlovo 30 Tel. 280-07

R. BĚTÁK a V. NEUSSER,
lesní průmysl a obchod dřevem

Uh. Brod (Morava)

FILMY - DESKY
CHEMIKALIE

KOSTYMY
NÁRODNÍ KROJE

pro divadla
vám dodá

V. TŘEŠŇÁK, Pardubice
Telefon 3399

PODNIKY
HYBERNIA

Kavárna - Hotel - Restaurace
Praha II., Hybernská 24
Telefon 204-31, 2

Tryzna za padlé ochotníky

v sobotu dne 18. srpna 1945 v 8 hodin večer:

Foerster: **Z OSUDU RUKOU**
(Zpěv. spolek „Dalibor“)

„PAMÁTCE PADLÝCH OCHOTNÍKŮ“
Projev Pavla Holce, místostarosty ÚMDOČ)

Wolker: **UMÍRAJÍCÍ** (Recitace)

**VZPOMÍNKA NA ING. ARCH. JINDŘICHA
FREIWALDA** (škpt. dr. Vlad. Šolín).

Smetana: **SLÁVA TOBĚ, VELKÝ VLASTI
SYNU** („Dalibor“)

Smažík: **STO KRVAVÝCH HODIN** (Sborová
recitace, Spdo. Hronov)

HYMNA („Dalibor“)

Ve středu 22. a ve čtvrtek 23. srpna 1945
v 8 hodin večer

Spojená divadla, Brno

Bedř. Smetana

Prodaná nevěsta

Spolek divadel. ochotníků Hronov

Neděle 19. srpna o půl 3. hod. odpo.

Neděle 19. srpna o 8. hod. večer

Pondělí 20. srpna o 8. hod. večer

Úterý 21. srpna o 8. hod. večer

ALOIS JIRÁSEK:

LUCERNA

Divadelní hra o čtyřech jednáních

Režie:

J. Sedláček. Scéna: F. Prachař - K. Polášek. Světla M. Seidl

Hudba: J. Hepnar. Inspice: A. Havlová

OSOBY:

Mladá kněžna	B. Gabrielová — M. Kvízová
Dvořan	J. Šulc
Vrchní	Jul. Štelzig
Mlynář	Ing. J. Mach
Jeho bába	M. Krtičková
Hanička	L. Habrová — P. Labíková
Zajíček, učitelský mládenec	J. Carda
Braha, sekerník	V. Vlach
Zima	V. Prouza
Sejtka	F. Labík
Klásek	M. Labík
Klásková	V. Štelzigová — M. Šestáková
Michal	R. Kudrnáč
Ivan	Š. Kleprlík
Pan Franc	F. Krtička
Mušketýr	K. Glugar
Žan, služebník	O. Fryba
Komorná	K. Hofmanová
Kroužilka	F. Kejklíček
Votruba	J. Vít

Zámeční úředníci, farář, rychtáři, družice, Hejkal, lesní panny — Děj za onoho času ve mlýně, na zámku, v lese a v lesním zámečku

Rej lesních panen nastudovala se svým souborem
pí. M. Hepnarová

Jiráskův okrsek Ú. M. D. O. Č.

v neděli 26. srpna o půl 3. a 8. hod. večer a v pondělí

27. srpna o 8. hod. več.

LAD. STROUPEŽNICKÝ:

Na Valdštýnské šachtě

Drama o třech dějstvích

Režie: Břet. Kavan — Scéna: Fr. Prachař

OSOBY:

Jiří Stefanides, profesor na odpočinku	Josef Sunek
	(Spdo. Tyl, Mnichovo Hradiště)
Judita Kalinová, jeho sestra	Marie Nosková
	(Spdo. Hanka, Dvůr Králové n. L.)
Tekla, jeho neť	Berta Divišová
	(O. D., Červený Kostelec)
Patera, horní inženýr	Vojtěch Kafka
	(O. D., Červený Kostelec)
Prokop Sobota	Jindřich Smutný
	(Spdo. Vrchlický, Jaroměř)
Dlabal, lichvář a dohazovač	Antonín Šimek
	(Spdo. Smiřice n. Lab.)
JUDr. Klika, advokát	* * *
MUDr. Petrovský, městský lékař	Ing. Jan Mach
	(Spdo. Hronov)
Votruba	Frant. Kopáček (Vlast, Praha)
Chmela	Václav Knytl (Spdo. Nové Město n. M.)
Stehlík	* * *
Vrabec	Josef Carda (Spdo. Hronov)
Dubský	Ruda Kudrnáč (Spdo. Hronov)
Albina, dělnice	Luba Habrová (Spdo. Hronov)
Zelenková, vdova	Vilča Štelzigová (Spdo. Hronov)

Děj v roce 1890 v městečku Jílovicích na úpatí Krkonoš

Soubor Župy divadelních ochotníků v Mor. Ostravě

v pátek 24. a v sobotu 25. srpna 1945 o 8. hod. več.

PASEKÁŘI

Charakterní studie lidu valašského o třech jednáních
od Fr. Sokola-Tůmy

Režie a scéna: Rudolf Karda

OSOBY:

Ščepán Mikulenka, pasekář z poza Magury	Bohdan Horák
Maryša, jeho žena	Anna Hrdá
Liduša	Danuše Květoňová
Ščepán	Jaromír Košťálek
Crha Malina, pasekář a mlynář z poza Magury	
	Čeněk Rábl
Crha	Josef Bober
Božena	Zdena Hoffmannová
Brňovják, starosta obce	Augustin Hoffmann
Pavel Migala, zpytač	Jindřich Michl
Hronek, geometr	Alois Sivek
Rýdl, jeho příručí	Emil Gavlovský
Dr. Šebl, švagr Malinův, oční lékař z Prahy	
	Bedřich Čurda
Heva	Danuše Bártová
Hanča	Marie Příkrylová
Janek	Jan Horák
Jurik	Josef Samlík
Bartáková, žebračka	Emilie Smékalová

Družky a mládenci z Bečvanských ráztek

Pelár s valašskou muzigou, sousedi a sousedky

Místo děje: pod Magurou

Čas od polovice září do polovice října

Ostrava v Hronově

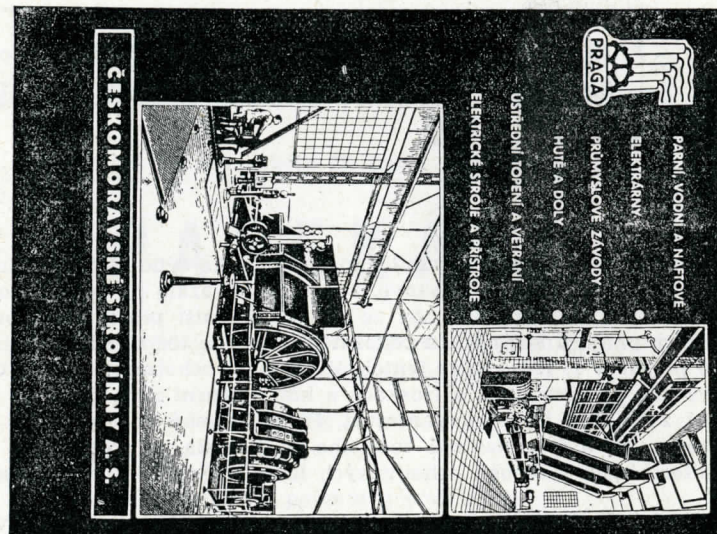
Bohdan Horák:

Po prvé v nové naší republice sjede se české ochotnictvo v Hronově, aby pozdravilo rodiště Jiráskovo, aby opět navázalo na přerušenou tradici Jiráskových Hronovů, aby se posílilo k další práci, která bude za dnešních poměrů krásnější a radostnější. Přijede též slezské ochotnictvo, jako přijelo v r. 1934, jenže tentokrát to není ochotnictvo z bílé Opavy, která leží v rozvalinách a troskách a kde kulturní ruch a tedy i ochotnický začíná se teprve organisovat. Přijede české ochotnictvo z černé Ostravy, která jest součástí tvořícího se Slezska, a předvede v rámci manifestačních slavností ochotnických hru Fr. Sokola-Tůmy „Pasekáři“

Proč byl dán na pořad zájezdu autor v Čechách a speciálně v Hronově méně známý? Po více než třicet let žil Fr. Sokol-Tůma v Moravské Ostravě, kde se těšil neobyčejné oblibě ve všech vrstvách obyvatelstva. Byl znám nejen jako autor rozměrných románových děl, k nimž čerpal látku a náměty nejen z Ostravy, nýbrž i ze Slezska a Valašska, kde byl předtím redaktorem, ale i jako autor dramatických prací, v nichž seznamuje lid s životem širokého Ostravska a burcuje porozumění pro tyto zapomínané kraje. Avšak byl znám též jako ohnivý řečník, který byl zván ke schůzím a významnějším slavnostem v celém širokém kraji. Není snad jednoho městečka a vísky v ostravském kraji a přilehlém Slezsku, kde by nebyl přednášel a uchvátil posluchače svým ohnivým vzdorem proti cizáckým vetřelcům.

Sám chud, cítil bolest ubohých lépe než kdo jiný. Bil se svým ostrým perem v časopisech, ve svých románech, básních a divadelních hrách za lepší osud udeptaných a ponížených, ukazoval na nedostatky a vady našeho lidu pod Beskydem, v „černém království“ i ve Slezsku, všude tam, kde germanisace zasahovala svými spáry, kde sociální rozpory byly tak veliké jako zde, a nabádal k vytrvání a k dobrému. Byl optimistou ve svém životě i ve svém díle, a proto všechny jeho práce končí smírem. A tak i jeho „Pasekáři“, v nichž zobrazil výsek ze života moravských Valachů, nekončí tragicky, nýbrž smírem a pohodou.

Svým zájezdem chce ochotnictvo z „černé“ Ostravy svými skromnými silami seznámiti Hronov a shromážděné ochotnictvo s jednou z nejlepších her Fr. Sokola-Tůmy a mimo vlastních prosincových oslav v Mor. Ostravě a přilehlém kraji vzpomenouti památky tohoto velikého národního a sociálního bojovníka, jenž zemřel před 20 lety. Za svého života nedočkál se toho, aby některá z jeho prací byla dávana na větší české scéně (mimo Brno a Mor. Ostravu), nechť aspoň promluví jeho postavy na největší ochotnické scéně v Hronově.

VSTUPENKY do všech divadel, koncertů, sport. podniků atd.
v ústřed. předprodeji fy
M. TRUHLÁŘOVÁ PRAHA II., Václavské náměstí 1
Prodejny: „Koruna“ telefon 385-20, 274-67, „Košík“ tel. 240-23,
„Waldek“ tel. 300-77

Žpověď člověka svého druhu

František Smažík:

Každý z nás má své životní povolání, aby měl být z čeho živ. Ve svém volném čase věnuje se tomu, co má rád, své zálibě, koníčku, či jak to chcete nazvat. Toto druhé zaměstnání má proti onomu životnímu jednu velkou přednost: Když přestane zajímat, dopracujete-li se trvalého neúspěchu, nebo nedovolí-li to poměry, necháte jej na pospas druhým, nebo — a to bývá nejčastěji — přesedláte svého koníčka a pustíte se s ním jinou cestou. Životní povolání nejde vždy a tak lehce vyměnit za jiné. Důvody jsou rozličné. Dlouhá doba, kterou jste ztrávili v zaměst-

Josef Suneck (Nymburk)

herec všech celostátních předst. Jiráskova Hronova (Král Stojmír ze Zeyerova-Sukova „Radúze a Mahulény“). Foto K. Pokorný, Nymburk.

nání, kariéra, které jste třeba proti své vůli dosáhli, nejčastěji však ohledy na rodinu, které záleží na vaší zajištěnosti. A tyto důvody bývají zpravidla závažné. Tehdy podřídíte své rozhodnutí chladné rozvaze a rozumné vypočítavosti a začnete žít — dvojím životem. Jedním, tím oficiálním, kterým získáváte prostředky k obživě, a druhým, tím vysněným, nade vše drahým, kterému přinášíte všechny oběti, ke kterému upínáte všechny své myšlenky, touhy a naděje, kterému věnujete všechnu lásku a častokrátě zdraví i osobní pohodlí, který vás žene přes překážky vpřed a ve kterém se plně vyžíváte.

Mnoho lidí zvolilo si za své životní povolání službu umění. Více však je lidí, kteří milují umění a v něm jeho vlastní náplň — krásno. Ti také slouží umění, dobrovolně, stejně nadšeně, ač jim tato služba nedává obživu.

Umění je zázračná křišťálová koule, na níž se můžeme dívat s mnoha stran. Máme-li nezkažené oči, beze všeho zákalu, vidíme ji se všech stran ve stejné její čistotě a ve stejném tvaru. I já se dívám. Jedním z mnoha možných směrů. Poznávám umění a sloužím mu v divadle. Není pro mne nic krásnějšího. Věčná škoda, že mu mohu sloužit jen svým druhým životem — nebo Bohu díky?

Divadelní umění je strom, který stále roste, snad až do nebe. A tak se stává ovoce, které jsi někdy okusil, pomalu nedosažitelným. Nestačíš po něm vztahovati obě ruce. Jednoho dne zjistíš, že na ně nestačíš s pouhé země. Měla by ti narůst křídla, abys se vznesl do koruny stromu. Křídla ti bez tvé viny buď zakrněla — nemáš talent, přeseď koníčka a dej se jinou cestou — nebo ti je někdo ustříhl. Také tvá vina, proč jsi se dal! Chceš i navzdory tomuto, na tobě spáchanému zločinu okusit, jak chutná krásné, lahodné ovoce s rajského stromu umění? Co jiného zbývá? Přistavíš si žebřík, dobře ho k zemi upevníš a opatrně přičku za přičkou lezeš vzhůru. Snad se ti přece podaří utrhnout zralý plod. Již jsi mezi kymácející se korunou stromu a pevnou zemí. Jsi mladý a odvážný — riskuješ. Jen se neohlížej!

Ti zlí, co zůstávají při zemi, se škodolibě usmívají. Pozorují, že se tvůj žebřík zakymácel, vidí, že vztahuješ ruku do prázdna, poněvadž marně tápeš po ovoci, které jsi se země z podhledu viděl a k němuž jsi se chtěl dostat.

Ještě horší jsou ti, kteří mají křídla, nebo uměli si chytře připnouti k tělu umělá křídla. Vznášejí se mezi korunou stromu a zemí, utrhnou ti nemilosrdně ovoce, které máš už jen na dosah ruky, a smějí se. Smějí se ďábelsky, posmívají se uličnický. — Bože jim odpusť, neboť nevědí, jakou bolest ti působí!

Nejhorší jsou ti, kteří sami rozkročmo stojí na zemi, tváří se nasyčenými ovocem umění a z nenadání podtrhnou ti žebřík, aby tě dostali k sobě na zem. Pak se k tobě shýbnou a těší tě, jak kurážně zas na žebřík vystoupíš, až po roce uzdravíš své přeražené nohy. Aby zakryli svoji zlomyslnost, upozorňují tě přátelsky, žeš špatně přistavěl žebřík. Nepoddáš se! Nečekáš, až budeš mít v pořádku schromené údy, pevně je svážeš do dubových desek, necháš žebřík žebříkem a šplháš po kmeni stromu, až dosáhneš koruny, kdes již jednou byl.

Sykáš při tom bolesti, ale ovoce se stromu umění přece utrheš.

I v bolesti opájíš se sladkostí jeho plodu navzdor těm, kteří ti závidí a nepřejí.

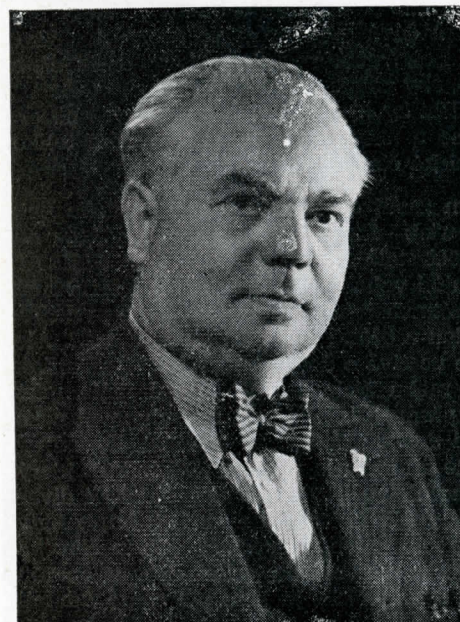
Škoda, přeškoda, že i v ochotnické službě umění jsou zlí a nepřející lidé! Vždyť všichni přece sloužíme stejnému bohu — umění! Neslyšíš, že volá ke všem také božskými slovy: Zapři sebe sám a následuj mne!?

Všem bolestem navzdory milujeme ochotnickou službu umění nade vše! Až za hrob!

Můj život

V. J. Hrdlička:

ochotníka - hraničáře

Minulá čtyřicet tři léta leží za mou ochotnickou poutí v našem pohraničí, čtyřicet tři léta nadšeně, ušlechtilé práce, sledující a plnící úkoly českého ochotníka. Jediný však byl cíl všech těchto snah: poskytnouti širokým vrstvám obecnosti zábavu a poučení, předváděti co nejlépe ukásky dramatické tvorby domácí i cizí a z finančních úspěchů podporovati účely dobročinné i kulturní.

Byly doby značného úsilí, kdy ochotnictvo v pohraničí stálo v rozkvětu, kdy jeho umělecká úroveň byla velmi vysoká a kdy společnou snahou funkcionářů i členstva stavělo se do popředí všeho veřejného života. Byly doby, kdy ušlechtilé tužby ovládaly

mozky několika nadšenců, stojících v čele jeho a s láskou konajících povinnosti divadelního ochotníka. Probili se krisemi vlastními i vnějšími překážkami, poznali, že úloha ochotníka je nejtěžší a nejnevěděčnejší, poněvadž i nejlepší úmysly a jejich uskutečnění nenajdou ve většině případů ocenění vůbec.

Leč vědomí vykonané nezištné práce a vzpomínka pospolitého života vzájemných styků i veselých mnohdy okamžiků v zákulisí provázají ochotníka celým životem, takže i po letech rádi jich vzpomínáme. Proto věřím, že české ochotnictvo i v budoucnosti najde vždycky dosti jednotlivců, kteří budou se zápalem pracovat v jeho řadách, ba věřím, že přes neuznání a útoky, jakým často je vystavováno, najde dosti obětavých vůdců, kteří je povedou k novým metám dokonalosti.

Každý z nás zná potíže, jaké se stavěly v cestu v dobách útisku divadelním jednotám. Naši ochotníci se však nezalekli. Naše ochotnické spolky to byly, které vnášely do řad již malomyslných vlastenců jiskřičky

naděje v lepší a krásnější budoucnost. A tak mnohdy po povzbuzující hře jsme odcházeli plni víry a nejčistších ideálů v život a přemýšleli jsme, jak bychom národu a vlasti podle svých sil pomohli. Že o to vše se zasloužily jednoty ochotnické měrou nemalou a spíše ještě, než mnohé jiné instituce, které měly plná ústa vlastenectví, je bezesporné!

Byla to drobná práce, již se chopili ne lidé placení, nýbrž nadšenci — dělníci a dělnice, kteří s pravým pochopením, třeba zesláblí denní prací, věnovali večery pro lepší našeho lidu.

Ochotník — toť vzor opravdového a nezištného buditele, který bez egoismu a bez postranních záměrů dává svou práci ve prospěch celku. Sám po denním shoně nelení, místo ohavného prostředí v hospodách, místo hry karet se učí a vzdělává proto, aby pak mohl hrstku nových poznatků rozhodit mezi ostatní své spoludělníky a rozšířit jejich duševní obzor. O tom bych musel popsati mnoho a mnoho papíru. Leč uvádím toliko několik vzpomínek ze své ochotnické činnosti:

V roce 1899 byl jsem osudem zavát do Mostu. V následujícím pak roce jsme již tvořili zábavní kroužek „Jarost“, který pak přeměněn na Ochotnickou jednotu „Tyl“. V r. 1905 stala se táž jednota členem ÚMDOČ. R. 1906 se konala v Mostě ustavující valná schůze I. okrsku ÚMDOČ za hojné účasti zástupců jednot z hejtmanství mosteckého a duchcovského, na které jsem byl zvolen předsedou a brímě toto nesl až do r. 1938. Ale nesl jsem je velmi rád a staral se poctivě o dobré jméno jak okrsku, tak i v něm sdružených jednot. A mohu říci, že bylo velmi málo míst v těchto krajích, kde bych nebyl přednášel, jako host nevystupoval nebo se souborem divadla nehrál. Ba i do Drážďan jsem provázel div. odbor ze Židovic a tam měl proslov. Dále mi svěřena redakce „Věstníku“, který deset roků konal dobré služby ochotnictvu. — Okrsek uspořádal tři divadelní kursy, na kterých přednášeli vynikající osoby a umělci; kursy byly velmi pěkně navštěvovány a dosaženo krásných výsledků. A to člověka při všech vzpomínkách těší. Že ochotnictvo bylo velmi dobrou oporou divadelních společností, do krajů zavítavších, je jisto při snaze udržeti s herci dobrý a přátelský poměr.

*

Bylo by nevděčno nevzpomenouti r. 1908, kdy naše ústředí uspořádalo na počest 100leté památky narození Jos. Kaj. Tyla sjezd ochotnictva ve dnech 6. až 8. června v Plzni. Sjezd zanechal v nás hluboké dojmy. První dojemný akt konán na hřbitově plzeňském u hrobu miláčka národa. Druhým aktem bylo uvítání městskou radou v Měšťanské besedě, odkud jsme si odnesli dojmy nejlepší. Za ochotnické jednoty z pohraničí promluvil předseda okrsku. Při této oslavě uspořádala Matice v městském museu „Tylovu výstavku“, již se snažila podati jasný obraz činnosti a důležitosti jednot pomocí statistik. Výstavka byla pozoru-

Půjčovna obleků

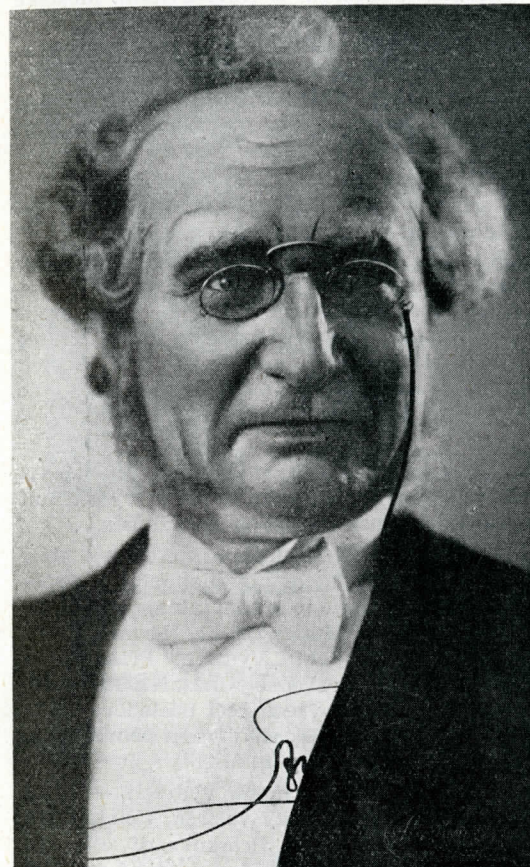
KOSTYMA - PRAHA III - KLÁROV

Telefon 606-90

Vás dobře

obslouží

hodná, zvláště působily na každého památky, pozůstalé po Jos. Kaj. Tylu. Velké vzrušení se nás zmocnilo, neboť ze všech statistik vybrány tři, zvláště vystaveny v krásných deskách, a na prvním místě statistika jednoty „Tyl“ z Mostu.

Rudolf Andree (Plzeň)

herec všech celostátních předst. Jiráskova Hronova (Ředitel divadla v Meilhac-Hervéově „Mamselle Nitouche“). Foto Langhans

uspořádán ÚMDOČ a Pražským okrskem přátelský zájezd do Mostu. Byly to chvíle pro nás nezapomenutelné, taktéž i pro milé pražské přátele, jichž soubor sehrál tu dvě představení za režie Vojt. Kr. Blahníka: odpo. Dykova „Ondřeje a draka“ a večer Jiráskova „Otce“ v Městském divadle v Mostě, jež sklídila velký úspěch a plné ocenění.

Na takové chvíle se nezapomíná. Že mimo to naše ochotnictvo z okrsku konalo více zdařilých zájezdů, zejména do Slaného, Rakovníka, Zlatce atd., jest další milou vzpomínkou.

Dne 20. června odevzdán v zastoupení výkonného výboru ÚMDOČ výboru jednoty skvostně provedený čestný diplom za vzorné plnění povinností organizačních, provázený pěkným dopisem, podepsaným K. Ketnerem, starostou, Val. Trouselem, místostarostou a Vojt. Krausem, tajemníkem.

„Ladeckého okrsek“ zúčastnil se dále cyklu divadelních představení při všeochotnickém sjezdu v Praze 1921 a sehrál ve Švandově divadle Želenského drama „U Dušánků“ dne 20. června za mé režie. Provedení hry bylo vlídně přijato obecenstvem i kritikou a velmi rád na ně vzpomínám při pohledu na krásné osvědčení, věnované při tom ústředím.

V roce 1922 uspořádán v Mostě a Duchcově okrskem velký ochotnický kurs a v závěru jeho dne 6. června k posílení severočeského ochotnictva

A předloni v měsíci srpnu bylo tomu deset let, co společný soubor Ladeckého a Ruthova okrsku sehrál při III. Jiráskové Hronovu Fr. A. Šubertovo „Drama čtyř chudých stěn“ za mé režie.

Vše bylo dobře připraveno: Po nekonečné jízdě konečně Turnov. Již na nádraží byli severočeští ochotníci očekávání a vřele uvítání. Městské divadlo bylo již dávno úplně vyprodáno. Do nemožnosti přeplněné hlediště je nejprve pozdravilo. Před zahájením přišel uvítati ochotníky starosta města. — Po krásném proslovu učitele V. Iliche hra započala. Nekonečný potlesk po každém aktu nejlépe dokumentoval úspěch našich ochotníků. Bylo to vyjádřeno i na krásném večeru po divadle. Turnovští ochotníci byli skvělými hostiteli a prokázali našemu souboru mnoho pozornosti při krátkém jeho pobytu v Turnově. To bylo 23. srpna.

V Hronově 25. srpna byli ochotníci očekávání již na nádraží. V průvodu odešli k Jiráskovu divadlu, kde je přivítal sám starosta ÚMDOČ Dr. Fr. Herman. Po tomto aktu odešla výprava na hronovský hřbitov, kde na hrob Jiráskův položen nádherný věnec. Nezvyklé prostředí působilo na naše ochotníky jen krátký čas. S jevištěm se dokonale seznámili již dříve při zkoušce. Divadlo se plnilo dávno před zahájením hry. Krátce před osmou bylo již přeplněno a stále chodili noví a noví návštěvníci: zde máte několik židlí a sedněte si, kam chcete; neručím vám za to, že budete něco vidět. — Bude se hra opakovat? — Bohužel, nebude. — Škoda!

Přesně v 8 hodin ujal se slova kulturní referent Ladeckého okrsku, učitel Vítězslav Ilich. Proslov jeho byl se značným zájmem vyslechnut a s dlouhotrvajícím potleskem přijat. A pak již opona šla vzhůru...

První jednání skončeno. Nekonečný potlesk. Opona jde stále a stále vzhůru. A pak přicházejí při přestávce pořadatelé, aby blahopřáli k úspěchu. Nebyla to chvála pouze ze zdvořilosti. Bylo to uznání tak spontánní, že ochotníci nevycházeli z údivu. Sám starosta Matice Dr. Fr. Herman, který byl na chválu až příliš skoupý, přichází, aby řekl: „Vydržte!“ Přišel i projektant Jiráskova divadla v Hronově, dnes již zvěčnělý inž. arch. Freiwald. Přistoupil ke mně, chtěl něco říci, ale místo všech řečí následovalo jen objetí, slzy a vtisknutí mi květiny. Pak další stisk ruky všem účinkujícím. Bylo to nejkrásnější uznání výkonům našich ochotníků.

Naši ochotníci podle slov starosty Dr. Hermana vydrželi — hráli a zvítězili. Jak obvykle konán po divadle přátelský večírek. Účinkujícím poděkoval starosta Matice a odevzdal jim obraz Jiráskova divadla. Na všechny projevy byl jsem nucen upřímně a vřele odpovědět. A pak již zbývalo jen se rozloučit s Hronovem.

Těžko se loučili ochotníci s Padolím, kde prožili tolik krásných okamžiků. Šťastní byli, že v Hronově vykonali svoje poslání a nejšťastnější byl jsem jistě já - režisér, již proto, že jsem to se svými odchovanci v Hronově tak vyhrál.

Že na Hronov nelze mi zapomenouti, není divu, neb mi přirostl k srdci a často vzpomínám na krásné chvíle tam prožité. Stejně tak jako nelze zapomenouti dlouhých let, ztrávených ve výkonném výboru tak mně milé ÚMDOČ, jejího představenstva, všech členů výboru, jejich obětavé a nezištné starosti a uznání, kterého se mé osobě po celá léta dostávalo. Vzpomíná a nikdy nezapomene „táta Hrdlička“.

Úhledy s pomezí do kraje Boženy Němcové a Aloise Jiráska

Dr. Josef Pešek:

(Prostých motivů: vzpomínek a dokladů část II.
Začátek viz v Ročence J. H. 1942).

7.

Když byla „Babička“ dotištěna, Božena Němcová vynesla o ní sama svůj soud. Zároveň, ač vystavena byla největší bídě a duševnímu utrpení, pocítila v sobě takovou sílu mravní, že sebevědomě prohlášovala, že napíše dílo mnohem dokonalejší. Psala o tom příteli, dr. Janu Helceletovi, prof. brněnské stavovské techniky, v němž se však Němcová později zklamala. Sdělovala mu 4. června 1855, kterak došlo ke vzniku „Babičky“: bylo to po smrti jejího 15letého synka Hynka, nadaného studenta pražské reálky. Když na ni všechny těžkosti, choroba, zármutek, bída, klam v lidech, jež za přátele držela, — vše to když na ni doráželo a mysl její tížilo, našla ve spisech svých lístek, na němž poznamenan byl plán k „Babičce“. Náčrtek ten byl psán podle

Pí. Matasová (Jičín)
v roli Bož. Němcové. Archiv ÚMDOČ.

Josef Hurdálek:

Z musea (světničky) Boženy Němcové v Červeném Kostelci

Kdo učinil náš kraj tak slavným a v něm i naše město tak známé? Byla to naše milá paní Barunka, Božena Němcová, jejíž jméno je nám tak drahé, vzácné, jediné. Ano, ona jediné dodala intimním krásám našeho kraje vše to, co v něm nyní jeho návštěvníci obdivují, svým dílem krásy ty odkryla. Avšak při vzpomínce na hrozný balvan jejího utrpení se nám náhle zdá, že pohaslo slunce v tom našem kraji, že zešedly cesty, potměšly stráně a lesy, ba i ta naše řeka že smutněji hučí. Pro vše to také život v kraji Boženy Němcové znamená cítit s ní od jejího nejútlejšího mládí se všemi výtvary její bujné fantasie,

s tím čarovným kouzlem, které ji neopustilo po celý život, znamená to však stále myslit i na její trpký, trním okrvavený život bídý, trampot, lidského pohrdání, nevědu, zvláště však také nadchnouti se jejím tvůrčím plamenem, který zanítí již tolik krásných a čistých duší, jakých nám dává život jen tak málo.

Sám jsem myslel nejvíc na její mladá léta no svatbě, na tu krásnou, štíhlou, mladou paní skvělých ebenových vlasů, hlubokých, smutných očí, klenutého, tajivého čela, které slibovalo daleko víc, než ji zatím přikhkl nerovný sňatek s tvrdě vojáckým manželem Němcem.

všeho nějaký čas před r. 1853; snad to bylo pokračování jejich „Zápisků“, které končí, pokud je známo, r. 1845. Němcová po tři roky od smrti Hynkovy s větším a větším zalíbením onen náčrtek pročítala „a jako nějaká fata morgana“ začal před ní „vystupovat hezký obraz malého údolíčka do nejmenších podrobností . . .“. Nemohla ani vypovědět, kterak ji vzpomínka ta, především na „Babičku“, unášela: „Nemohu to ani povědět, jak mne tenkrát vzpomínka ta, unášejíc mne z trudu života do utěšených dob mládí, mírnila, těšila“. I viděla se opět doma, v utěšeném údolí, sedět u nohou milované babičky, naslouchat s utajeným dechem jejím pohádkám a písním. V těch chvílích měla za to, že je opět děvčátkem, že běhá po mezích, lukách, hájích, kopcích, slézá stromy . . . Věříme, že při tom zapomínala na celý svět. Němcová se v „Babičce“ vrátila domů a cele podlehl kouzlu milých, drahých míst i osob.

S rostoucí slávou literární chabla a bledla společenská sláva Bož. Němcové, místo poklon a lichotek byla zahrnována zjevnou i tajnou nepřítelostí, pomlouvami, klevetami; místo zářného zjevu světice viděli v ní hříšníci. Proto se utíkala z hrozného přítomnosti do lepší minulosti, do oblasti nezkaleného dětského štěstí a ničím nespoutaných dívčích let, až do chvíle, kdy vůle matčina ji přikovala k nešťastnému muži, k němuž nikdy nepocítila takové lásky, o jaké nepřestala snít.

Jos. V. Frič ve svých „Pamětech“ vzpomíná r. 1855 na almanach, nazvaný „Lada Niola“, v němž jako redaktor otiskl dva zajímavé příspěvky Bož. Němcové. Také na rok 1856 připravoval almanach, ale s plánu sešlo a české spisovatelky věnovaly rukopisy svých příspěvků Fričovi na památku. Němcová pro tento almanach připravila zpověď svého zhrzeného srdce, spíše však byl zhrzen celý její život. Svě zpovědi

Když jsem se pak po letech své učitelské působnosti usadil v domku na stráni, nedaleko starého hřbitova, kde dříme svůj věčný sen nešťastná bláznivá Viktorka, kterou naše paní Barunka, třeba jen ubohou žebračku, idealisovala a vynesla v lidské mysli všech obyvatel tak, že prostinký její život zvětšila, zadíval jsem se častěji v letních večerech, kdy se na jižním nebi rozhořely tisíce hvězd, dolů k městečku, k vysoké kostelní věži na nerovném náměstí, kudy před sto lety přecházela paní Barunka svým svižným, ještě polodětským krokem, aby zašla do domku pod starým hřbitovem. V tom domku, kde se na čas Němcovi usídlili, začal už tvrdý život kouti své nové dílo člověka. Tak se mi mihala častěji v myšlenkách, jak přichází ve své modré tištěnce s kyticí pestré-

ho polního kvítí od velkého rybníka, jehož bělavé páry se s letním večerem zvedaly k temně modré obloze.

Ted' už dávno spí nešťastné, velké srdce naší spisovatelky, jeho jemný tep mi však ševalil se všech koutů mého okolí, kdykoliv jsem jen blíž pokročil k místům, kde se pohybovala, kde žila a kde také začala trpět. A v každé takové chvíli jsem cítil povinnost odvděčit se něčím, co by aspoň zčásti připomínalo i u nás v Červeném Kostelci její život, odvděčit se památce paní Barunky aspoň trvalou vzpomínkou, která by měla svůj vliv na její přátele a všechny ty, kteří znají její dílo, chápou je, a kteří s ní cítí i její bolesti.

Tak vznikla myšlenka na zřízení Světničky Boženy Němcové při našem červenokosteleckém muzeu.

dala název „Čtyři doby“ (t. j. „Čtyři doby mého života“, či „mé lásky“). Je to plamenný výkřik mučené ženy, plné touhy po svěžím, nevadnoucím květu Lásky. Ale výkřik ten je vlastní sebeobžalobou ve vášnivě zpovědi ze čtvrtého období života velké ženy-spisovatelky. Zpověď ta je básní v proze:

»Zahalena v černý šat kráčí žena na horu. Cesta je příkrá, drsná, kluzká. Noha její rozedrána do krve, šat pomazán blátem, poslintán plížící se havětí, roztrhán trním a bodláčím. Země se nezelená, (slunce) nesvítí. Chmury těžké se hrnou kolem ženy, zastíňující jí cestu, pod nohou vidí propast a divé proudy valící se v ní řeky. K smrti utýrána, umdlena stojí na rozcestí. A kde je ruka, která by jí ukázala: „Tudy jdi!“ — Nikde. — Musí sama kráčet. — Zoufale dívá se do ječících vln! Zdaž by nebylo lépe vrhnouti se do chladných těch vln a rázem ukojiti všechny ty palčivé bolesti a touhy? K čemu se plížiti tím životem déle? — Kde jaké ukojení, usjednocení? Kde cíl mé cesty? Touha neodolatelná pohání mne sem a tam, hned bych čelo koupati chtěla v požárech paprsků slunečních, hned je ponořiti na dno moře a zase na perutích větrů kroužiti kol světa. Láskou horoucí bych objala celý svět, lásku podávám lidem a oni mi srdce rozdírají špendlíkem! Že se lásce kořím, nazývají hříchem — že svobodu miluji, za to mne křijí, pravdu-li mluvím, zle, a lhu-li, lají mi. Jak to nésti? Rámě moje tobě, lásko svatá, a trest mne neminul! Já se kála — plamenem bolesti. Bolest mne očistila, uvědoměna se vrhám k tvým nohám, o lásko svatá, všemohoucí, přijmi dítě své v milost svou, sešli mi hvězdu, která osvíti dráhu života mého! Svatá Máří Magdaleno, pros za mne! . . .«

Česká veřejnost o zpovědi Bož. Němcové nezvěděla. Dobře, že ne-

Určitější základ k této myšlence daly předměty, které jsem shledal poptáváním po příbuzných rodiny Hůlkovy, když jsem zakládal muzeum. Byl to originální psací stůl, který byl vystaven již při slavnosti odhalení desky Boženy Němcové na domku čp. 127, dále obchodní pult Hůlkův, náušnice, které Němcová dostala od Kateřiny kněžny Zaháňské k svatbám, dále Viktorčiny modlitby, které jsem jako významnou relikvii choval ve své knihovně dlouhou řadu let, než jsem je svěřil veřejnosti, vidlička z výbavy Boženy Němcové a některé drobnosti po Francle, schovance Hůlkově a kamarádce Boženy Němcové.

Když se pak blížil osmdesátý rok od úmrtí Boženy Němcové, byl již plán na Světničku úplně hotov a jednotlivé předměty byly již buď

majetkem Musejního spolku, nebo byly v různých rodinách zajištěny. R. 1940 laskavostí pp. továrníků Justů, majitelů domku čp. 127 v Červeném Kostelci, byla Světnička zdarma propůjčena Musejnímu spolku k úplné instalaci

S opravdovou radostí jsem se vrhl již během roku 1941 do práce a začátkem roku 1942 provedl jsem uspořádání tak, jak zčásti sama Božena Němcová líčí ve své povídce „Chudí lidé“ a zvláště podle toho, jak vyprávěli příbuzní a starí pamětníci, pokud se zachovala paměť současníků.

Jsou tedy, jak patrně, jednotlivé předměty a části nábytku jednak majetkem musea, jednak svěřeny od různých jednotlivců, jako rodiny p. továrníka Justa, pí. Rouskové, p. Josefa Vacka a jeho matky pí.

zvěděla. Nešťastná, zmirající velká česká žena byla by snad vydána posměchu ještě většímu. Kdo opravdu tehdy rozuměl tomuto Srdci?

Ani rok 1859 nepřinesl Bož. Němcové radosti. V srdci jejím s přibývajícími lety vzrůstal ten smutek, hoře, nedostatek, bída, hlad. Muž její měl malou pensi a stálou chuť k jídlu. Němcovou mělo živit a uživit pero. Neužívalo a byla odkázána na půjčky, dary, jež si — vyprosila.

V červenci Němcová vypravila dceru Doru s věrnou služkou Mankou do Domažlic, muže do Nového Bydžova k přátelům stejného jména; měli tam vlivný hostinec s pěknou zahradou „U zlatého anděla”.

V druhé polovici července chystala na cestu syna Jaroslava, nadaného malíře. Měl stejně jako bratr Karel také obzvláštní smysl pro květiny a ovocné stromy; lásku tu sdělili po matce. Jaroslava tehdy vyzval Archeologický sbor Musea království českého, aby pro Archeologické památky, které redigoval K. Vl. Zap, maloval hrady a kostely. Sbor mu dal na cestu doporučení a Zap 5 zl. I vypravil se Jaroslav s ranečkem na zádech na Mělník, navštívil nejspíše v Katusicích přítele matčina, probudilého, vzdělaného rolníka Jana Krouského, švagra faráře-spisovatele Karla Al. Vinařického. Pak přes Všetaty, Lysou n. L. zamířil do Nymburka, kde navštívil asi na doporučení matčino MUDr. Dlabáče, polabské mlýny, snad i Drahelice (mlýn tamní malovala kdysi Amalie Mánesová), jistě Všejan, asi Vlkavu, Loučeň, Křinec... Uběhl červenec, srpen a kolik dní září. Tu již byl muž, Dora i Jarous z cest doma. Co se za jejich nepřítomnosti Bož. Němcová natoužila po domově, po „Babiččině údolí”. O své touze mohla tenkrát vypravovat jen nezakrytě srdečnému Vojtovi Náprstkovi.

Byl již podzim r. 1859, když se Němcová vypravila domů. Na cestu měla jen 15 zl. a z těch ještě hodlala něco ušetřit pro syna Karla, který

Vackové, pí. Semerákové, z mého majetku a pod.

Se skutečnou úctou vstupuje každý návštěvník do domku, kde naše slavná spisovatelka bydlela, a ubírá se dál úzkou chodbou s klenutým stropem a pak po úzkých, točitých, zčásti kamenných, zčásti dřevěných schodech. Nahoře v mansardě je přede dveřmi malé odpočívadlo, odkud je vidět střešním okénkem na střechu vedlejšího domku, skoro stejně stavěného, kde měl respicient Němec v přízemku svou úřední kancelář. I ta korouhvička na střeše tu zůstala. Je to střelec z plechu řezaný.

Na dveřích Světničky vás uvítá pěkná tabulka v barokním rámcí, která sděluje, jak dlouho tu Němcovi bydleli a také, kdo Světničku obnovil a instaloval. Starobylý těžký klíč vám otvírá nízké dveře.

Poznáte na první pohled, jak je uvnitř vše prostinké a přece tak krásné. Kolik pietních vzpomínek tu sneseno. To vše tvořila jen láska a pokorná oddanost k velké české ženě.

Vstoupily jste do předsínky, která bývala kuchyňkou. V ní je nábytek měkký, poloměstský, v barvě červenohnědé, s menšími pestřími ozdůbkami. Originální jest zde Hůlkův psací pult, kterého Němcovi používali za prádelník a jen zřídka na něm psávali. Nad tímto stolem jest krucifix mezi dvěma akvarely neumělé lidové práce: Kristus a Maria, ozdobené kolem velmi jemným lidovým vystřihováním.

Z nábytku ostatního jest zde velký šatník, dvojdielná chlebovka a stůl s vyřezávanými nohami, dále truhla a vedle na zídce dobo-

se vrátil ze Zaháně, kde pracoval jako zahradník. Na cestu vzala s sebou Jarouše. Jeli již vlakem z Prahy na Kolín, Labskou Týnici a potom povozem do Chlumce n. C. Zastavili se u „pana starého”, tehdy již dávno osamělého. Byl vďovcem a dr. Goll jako krajský fysik („kreisfysikus”) působil v Mladé Boleslavi, kde se těšil veliké oblibě. Po občerstvení asi pan starý dal hosty dovésti přes Nepochy, Zachrašťany, Zábědov do Bydžova, kde jistě byla 26. září, kdy poslala listek V. Náprstkovi. Pohody užila asi k tomu, aby se podívala do blízkého Sloupna, snad navštívila i kostelíček v Metličanech, snad i Prosek a les Chlum. Jistě s Jaroslavem navštívila Mlíkosrby a tamního faráře Fr. Šafránka, snad zašli i do poleší Luhy podívat se na staletý — snad 700letý vaz, již vykotlaný, sídlo to babyčarodějnice, známé z balady Karla Sudimíra Šnajdra (je pochován nedaleko Bydžova ve Smidarech) „Jan za chrtu dán”, kterou zdramatisoval slavný V. Kl. Klicpera. Snad slyšela zde též o vodníkovi, jehož sídlo si ukazovali v blízkém rybníku. Unavena vrhla se do trávy, blíž k matce zemi a bylo jí tak blaze, zatím co syn Jarous maloval mlíkosrbský kostelíček.

Již dne 3. října matka se synem odjela povozem přes Prosek, Kobylce, Nechanice, Lubno, Horní Příim, Stěžery, kde mezi rolníky působil buditelský MUDr. Cyril Kampelík, k Hradci. Tam snad přenocovali — a druhého dne vyjeli z tamního nádraží (na Pražském předměstí) právě dokončenou drahou z Pardubic do Svatoňovic. Němcová si cestou osvěžovala staré dojmy, kdy blízkou císařskou silnicí kdysi projížděla.

Mohli jet do stanice „Jaroměř-Josefov” nebo Králové Dvora a jít do Ratibořic pěšky. Není to daleko. Co tu dojmů se vyrojilo, dávných ran zabolelo: Josefov, nebohá „Katynka”, první syn, nadějný Hynek, a již opět se Němcové kmitl myslí Červený Kostelec. A konečně Ratibořice,

vě nádobí. Nad truhlou visí na stěně dva na skle malované obrazy: sv. Jiří a Matka Boží. O velkou skříň je opřena deska s válkem s letopočtem 1820. Byl to primitivní nástroj na žehlení prádla.

V rohu stojí starobylá, bílá kamna, která mají pro úsporu místa plotnu vestavěnou dovnitř. Vedle nich v malém koutečku je výklenek s brankou pro kamna pokojová. Odtud mohla tedy paní Barunka obsluhovat oboje kamna najednou. Tato kamna jsou rovněž originální, avšak prostá, hladká.

Tři židle u stolu a psacího pultu a stolička u kamen mají šikmé nohy a vyřezávané ozdoby.

Nejvíce vás však překvapí prostorný pokojík. Než pokročíte, jistě se maličko zamyslíte. Zde tedy paní Barunka trávila své tak zvané „líbáňky”, zde již také

spřádala své první sny o budoucí své spisovatelské dráze.

Malba jest zde prostinká a přece ladná. Na jemné zelené půdě jsou položeny pásy hnědé s malými věnečky.

V pokojíku je nábytek tvrdý, ořechový, žlutěhnědého tónu, slohu barokního. Z něho vás nejdříve uvábí to, co bylo symbolem celého pozdějšího života Boženy Němcové, originální psací stůl, který stojí v pravém rohu. Má četné menší zásuvky, některé i větší a u nich jsou kroužky se štítky s emblemy kupeckým, rolnickým a šlechtickým.

Na tomto památném stole stojí malý porculánový kalamář s originálním ručním malováním, pocházející z napoleonské doby. Na něm je i brkové pero, které se zde uchovalo z doby pobytu Boženy

„ráj dávno ztracený“. Ale z nejbližších již tam nikdo nebyl. Zbyly jen sladkobolné vzpomínky... „Díblík z hor“ však byl ten tam.

Druhého dne po příjezdu do „zaslíbené země“ šla Němcová „hřbitovem svého dětství“; navštívila Skalici, kde chodila do školy, Skaličku i její kostelíček, kde podala jen ruku, ne však srdce muži, jenž byl z jiného světa než jeho nevěsta...

Matka se synem se pak vrátili vlakem do Pardubic, kde přestoupili, aby se vrátili domů. Vracela se Němcová domů? Vracela se do Prahy jen tělem, duše její zůstala v tom líbezném kraji; v studánkách, lučinách, lesích, hájích, stromech, květinách...

Posledním pozdravem Bož. Němcové „ztracenému ráji“ byl obrázek, portrét vzorné školy a vychovatele, „Pan učitel“ z r. 1860. Z tohoto obrázku poznáváme, co vše Bož. Němcová milovala. Zvláštní láskou lnula k ovocnému stromovi, což již prozradila ve „Vzpomínce na Ďarmoty“, národopisném obrázku, otištěném r. 1858 s nadpisem „Uherské město“ v Časopise českého musea. Překvapuje tu přímo odborná znalost spisovatelčina.)*

Božena Němcová vyšla z lidu, z českého venkova, znala jej a milovala a snad především pro něj psala, a možno říci, že českého člověka, muže i ženu, starce i stařenu, ba i dítě chtěla přiblížit lidem městským. Sama se cítila dítětem venkova a snad proto v pražských společenských kruzích, zvláště u ženského světa narážela od vydání „Babičky“ na ne-

*) K počtě velké spisovatelky dal vynikající český ovocnář Jan Říha v Chlumu n. C. krásnému letnímu jablíčku jméno Božena Němcová. I toto jablko je výpěstkem Jos. Proche, který je pojmenoval r. 1888 jménem příbuzným B. Němcové. Jejím jménem se svolením dědiců Procheových pojmenoval toto jablíčko teprve Říha.

Němcové. Vedle jest zažloutlý list papíru s poznámkami, které psal někdy řídící učitel Mertlík z Červeného Kostelce, když ředitel Vincenc Vávra pracoval o prvním rozboru díla Boženy Němcové, zde vznikly hlavně povídky „Chudí lidé“. Na horní plošině psacího stolu jsou pak dobové, sloupkové hodiny z alabastru, empirového slohu, a vedle empirový svícen.

Nad tímto psacím stolem visí řada velmi cenných starých fotografií a daguerotypií. Z největších jest fotografie, představující rodinu Volfovu. Volf se totiž přiznal do rodiny Hůlkovy a vzal si za manželku jejich adoptovanou dceru, neteř - schovanku Francu, kamarádku Boženy Němcové. Volf také v domku č. 127 dlouhá léta obchodoval a založil zde červeno-kosteleckou poštu r. 1856. Na ob-

rázku jsou také jejich dvě dcery, provdané Drtinová a Prouzová a syn, pozdější druhý červenkostelecký poštovník a otec pí. továrníkové Justové, dlouholeté majitelky domku. Od jejich příbuzných pochází většina památek, které zde byly shromážděny.

Po levé straně jest fotografie akademického malíře Gustava Vacka, intimního přítele Boženy Němcové v Červeném Kostelci, od něhož také pochází první známý olej, zobrazující mladičkou paní Barunku za jejího pobytu v Červeném Kostelci. Po pravé straně jest obraz jeho otce, obchodníka Františka Vacka, souseda Hůlkových a Františka Macha, prvního kosteleckého fabrikanta a dvorního dodavatele z dob napoleonských válek. O jeho rodině píše Božena Němcová v povídce „Chudí lidé“.

porozumění, nedůvěru, která přecházela v netajený odpor. A čeští muži, s nimiž vešla ve styk, až na některé výjimky, měli pro obdivovanou někdy Bož. Němcovou pohrdání, výsměch, urážky; však jsme slyšeli, co sama o svém ponižování a urážení napsala.

Šetrností k blahobytu

není nad

Paříkovo prádlo

A. Pařík

Praha - Smíchov, Kinského 35

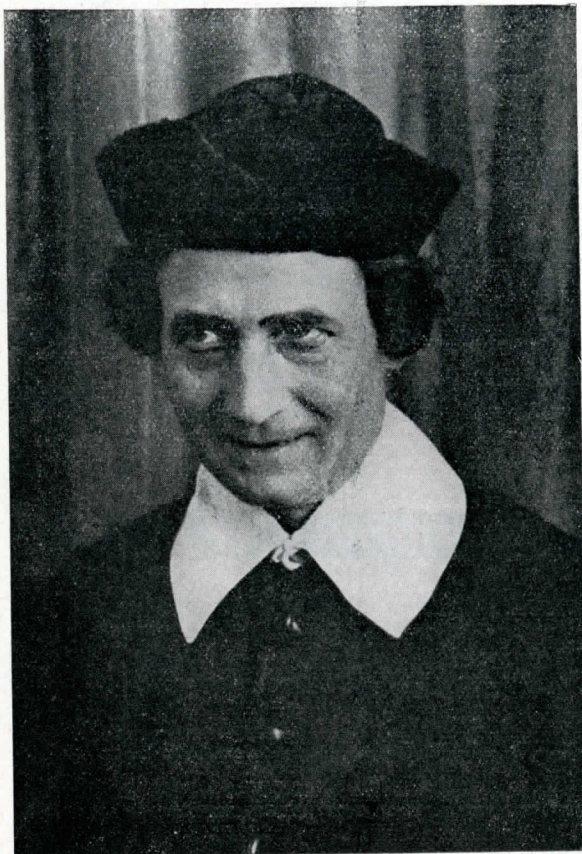
Dále jsou zde zavěšeny dvě miniaturky císaře Ferdinanda V. a císařovny ve zlateném barokním oválku, níže pak fotografie Kristly Celbové z Ratibořic, ovšem již jako staré babičky, provdané Nemastové, vdovy po učiteli v Náchodě.

Snad nejceněnější ze všech těch obrázků nad psacím stolem jest fotografie profesora Šembery, známého spisovatele a vydavatele českých knih ve Vídni, a dvě fotografie jeho dcery Zdeňky, slavné herečky. Profesor Šembera, jak známo, podporoval delší čas Boženu Němcovou, a Šemberu navštěvoval ve Vídni i akademický malíř Vacek, protože v pozdějším věku tam trávval vždy více dní na svých různých cestách po Evropě. Zde se také bezpečně i dále stýkal s Boženu Němcovou. Na rubu obou

fotografií jest Šemberou a jeho dcerou Zdeňkou vlastnoruční věnování Vackovi z r. 1865.

Vedle psacího stolu jest jako stěžejn část umístěna trojskupina obrazů Boženy Němcové nade dvěma vkusnými lenoškami. Jsou to kopie obrazu Hellichova a Vackova v oleji a litografie Fárského jako perokresba. Všecky tři kopie provedl opravdu umělecky Karel Líbal.

Na přední stěně nad elipsovitým barokním stolem s ozdobně vyřezávanými nohami, dvěma lenoškami a pohovkou jsou zavěšeny dva obrazy, perokresby Karla Líbala. První představuje ulici Boženy Němcové z r. 1837, druhý městečko Kostelec z téhož roku, t. j. doby pobytu Němcových v Červeném Kostelci. (Pokrač. na str. 31.)

Václav Knytl (Nové Město n. Met.)
herec všech celostátních předst. Jiráskova Hronova.
(Jiskrův špehář Žáček z Jiráskova „Bratrstva“).
Archiv ÚMDOČ.

Z ČESKÉ KLENOTNICE Krásná hudební díla na gramofonových deskách ESTA

- V. Blodek: V studni. — 6 operních snímků. Účinkují přední sólisté, sbor a orchestr Národního divadla za řízení Fr. Škvora. (M 5133-35)
- A. Dvořák: Slovanské tance č. 1—16. — Hraje orchestr FOK, řídí K. B. Jiráček. (M 5018-26)
- A. Dvořák: Slovanské rhapsodie 1-3. Hraje Symfonický orchestr Českého rozhlasu, řídí K. B. Jiráček. (M 5031-36)
- A. Dvořák: Symfonie č. 5 e-moll „Z Nového světa“. — Hraje orchestr Národního divadla, řídí Otakar Jeremiáš. (M 5077-81)
- A. Dvořák: Klavírní kvintet op. 81. — Hraje Ondříčkovovo kvarteto a prof. Jan Heřman. (M 5027-30)
- A. Dvořák: Valčíky op. 54 č. 1—8. Hraje Český symfonický orchestr, řídí Ot. Jeremiáš. (M. 5053-56)
- A. Dvořák: Rusalka. — 16 operních snímků. Účinkují přední sólisté, sbor a orchestr Národního divadla za řízení Zdeňka Folprechta. — (M 5096-5103)
- Jos. B. Foerster: Eva. — 6 operních snímků. Účinkují přední sólisté, sbor a orchestr Národního divadla za řízení Zdeňka Chalabaly. — (M 5109-11)
- L. Janáček: Lašské tance 1—6. — Hraje orchestr Českého rozhlasu, řídí K. B. Jiráček. — (M 5153-55)
- L. Janáček: Zápisky zmizelého, I.-XIX. část. — Účinkují: Josef Válka, Růžena Hořáková a malý ženský sbor, u klavíru Jose. Páleníček. — (M. 5158-61)
- L. Janáček: Sonata pro housle a klavír. — Hrají Alexander Plocek a Josef Páleníček. (M 5156-58)
- V. Novák: Slovácká suita 1—5. — Hraje Český symfonický orchestr, řídí Karel Šejna. — (M 5046—49)
- Fr. Ondříček: Rhapsodie Bohème op. 21. — Hraje Vojtěch Frajt, housle, s doprovodem symfonického orchestru Českého rozhlasu, řídí Otakar Pařík. — (M 5037-8)
- B. Smetana: Má vlast. — Hraje orchestr Národního divadla, řídí K. B. Jiráček. — (M 5062-71)
- B. Smetana: Prodaná nevěsta. — 22 operních snímků. — Účinkují přední sólisté, sbor a orchestr Národního divadla, řídí Otakar Jeremiáš. — (M 5082-93)
- B. Smetana: Hubička. — 12 operních snímků. — Účinkují přední sólisté, sbor a orchestr Národního divadla, řídí Zdeněk Folprecht. (M 5072-76)
- Desky mimořádných uměleckých i technických hodnot

ESTA

Umělec a krajina

Dr. Josef Müldner:

(Úryvek z připravované knihy: „Z literární chronologie a umělecké přírodovědy, studie generační“.)

Byla by to velmi zajímavá statistika, kolik spisovatelů světových jmen studovalo dějiny, zeměvědu se všemi pomocnými obory a politické vědy, a — kolik jich cestovalo! Neméně byl by poučný vztah umělců k rodišti a k sídlům jejich pobytu i zjištění, jak se vyhraňuje profil jednotlivých umělců i s hlediska kritického, přihlížíme-li k místu, jimi líčenému. Na příklad: Vineta! „Vineta“ Jaroslava Vrchlického je lyrickou hymnou lásky, „Vineta“ Svatopluka Čecha reverií historicko-politickou, podloženou kollárovským steskem a náladou místních obzorů. Sv. Čech na Balt zajel a napsal fejeton, Vrchlický básnil svůj námět na pražském nábreží. U obou: totéž téma a přece, jaký rozdíl v pojetí a v podání!

Krajina proslavuje lidi a lidé proslavují rodiště a místa svého dočasného pobytu. Tam, kde rodiště nemělo dosti kouzla, aby udrželo tvůrčího ducha doma, přilne umělec k prostředí mu určenému nebo k tomu, ve kterém se mu zalíbilo. Láska umělcova k místu je zdrojem jeho emocí a děl, a za jeho života neuznávaným ziskem prostředí, ve kterém žije. Bedřich Smetana neskládal svoje „Nekamenujte proroky!“

(Pokrač. se str. 29.)

U protější stěny stojí skleník, v němž jest uloženo dobové, porculánové nádobí, české sklo červené a granátové, modré vrstevnaté, nejceněnější jsou však drobnosti po Francle Hůlkové, provdané Volfové, jako sekané korale, věnec českých granátů se stříbrným křížkem, bílý kostěný, vyřezávaný vějíř, drobný ozdobný kostěný zápisník a podobná jehlice do vlasů. Především však zasluhují největší pozornosti velké, dvojité, zlaté náušnice, které zde Božena Němcová nechala za nájem. Náušnice jsou překrásné barokní práce s jemným smaltováním a jemnými perličkami. Horní oddělitelná část jest vlasová a nosila se jen ve všední den, celé náušnice jen ve svátek. Vedle leží i dvojzubá vid-

lička se srncí stříškou, jedna ze šesti vidliček, kterou zde Němcová zapomněla při stěhování. Byla též jako památka v rodině Volfové stále uchovávána.

Vedle skleníku stojí menší, barokní toaletní stolek s těžkým zrcadlem z doby napoleonských válek a malou krabičkou, vykládanou na víčku mušlemi a u ní empirový svícen.

Nad tímto stolem jsou zavěšeny tři obrázky, a to kopie Vackovy perokresby, představující rodinu Hlouškovu-Hůlkovu. Kopii provedl rovněž Karel Líbal. Pod ní jest zarámovaný výpis z pozemkových knih zemského archivu v Praze o postavení domku čp. 127 a dále opis oddacího listu Josefa Němce a Barunky Panklové z farního úřadu v České Skalici.

Kadernické umění
není přepychem...
POHLÁV DŮM
NA MŮSTKU

nahodile a marně. Kamenován do smrti, bídne živoře, propůjčoval všemu, čeho se dotkl, nesmrtelnost: je kapitálem pro Litomyšl jako pro Jabkenice, jako umírání Jaroslava Vrchlického pro Domažlice. Místo, v němž žijí, proslavují tvůrcové i tehdy, když duchovním životem jsou od pozemských zájmů odvráceni. Poutník bludištěm věků a mezihvězdných konstelací proslaví místa svojí smrtelnosti: Otakar Březina — Počátky a Jaroměřice.

Země, které si spisovatelé zvolí za předmět svých studií a děl, určí zhusta jejich osudy i ráz životního úkolu; touha po vzdáleném je domácímu prostředí odcizí. Rozmnoží počet duchovních ná předníků národa, z něhož vzejdou, i když se životem a dílem jemu ztrácejí: Sv. Vojtěch cestou do Říma a plavbou po Baltu do východopruského námoří, kde padne. Kolik našich v cizině téměř naturalisovaných umělců vykonalo pro národní naši prestiž a úctu více než milionovými náklady vydávané úřední prospekty a cizinecké propagační podniky: Kupka (Paříž), Beneš Knüpfer (Italie), Luděk Marold (Paříž), J. Věšin (Balkán), Čermák (Dalmacie, Černá Hora), Alf. Mucha až do svého návratu do Prahy (Paříž) a řada jiných. A kolik jich svými díly přiblížili vlastní prostředí cizině: Joža Úprka, Mikuláš Aleš, Mánes, Jul. Mařák, Václav šl. Brožík, Ant. Dvořák, Karel Burian, Rudolf Friml . . . List by nestačil k výčtu jmen, která byla mostem k srdcím ciziny. Jos. Holeček - Balkán, Otakar Theer - Parisiana, Fr. Kvapil, J. Rokyta, V. Dressler, Boř. Prusík - Polsko, Jul. Skarlandt - Itálie, Gabr. Preissová - Korutany, Slovinsko i předpřevratové Slovácko a Slovensko, Jan Havlasa - předpřevratové Slovensko a USA jako Asie a Tichomoří, Hanuš Jelínek a Jan Patrný - Francie, — ti všichni namátkou vytčení místo sta jiných jmen, a někdy snad i zasloužilejších, seznamovali nás s cizinou a cizinu s námi.

Při této stěně stojí též značně vysoká barokní knihovna a na ní nahoře jako ozdoba barokový čajník. I v této skříni jsou uloženy vzácné poklady. V horní třetině jsou knihy z vlastní knihovny Boženy Němcové s jejím vlastním podpisem, někde už hodně vybledlým, dále knihy z knihovny chvalkovického správce Hocha, u něhož se Němcová po delší čas vzdělávala. Tyto knihy jsou označeny rodovým, šlechtickým znakem Hochovým.

Vedle těchto vzácných relikvií jsou zde uloženy i dvě na výsost cenné památky pro oko ctitele Boženy Němcové a jejího díla i života. Jest to stará, celkem nepatrná urbairální knížka babičky Boženy Němcové, Magdaleny Novotné, v níž jsou poznámky vrchnostenského důchodního o placení

daní z jejího obchodu houněmi. Jest to jediná památka na babičku Boženy Němcové. Nic jiného se, pokud známo, nedochovalo.

Pod touto knížkou jest uložena jiná památka nesmírné ceny. Jsou to tak zvané Viktorčiny modlitby, ručně psané, s drobnými iniciálkami, ozdobkami a v kožené vazbě od neznámého původce. Pocházejí z roku 1792, roku Viktorčina narození. Je známo, že je obdržela Viktorčina matka, když se Viktorinka narodila, a to darem od svého manžela Antonína Žida. Viktorinka používala pak těchto modliteb jako děvče před svým odchodem z domova.

Dvě menší knížky zde uložené připomínají dále i majitele domku Augustina Hůlka v době pobytu Boženy Němcové.

Jak proslavil rodnou Malou Stranu Jan Neruda a starou Prahu Ignát Herrmann žánrovými obrázky, Jakub Arbes i Julius Zeyer; čím je Karel Havlíček pro Brod po něm nazvaný, čím je Dolinek pro Vít. Hálka a Hálek pro Dolinek, Klecany pro Václava Beneše Třebizského, Brdy pro F. X. Svobodu, Rožmitál pro R. R. Hofmeistra . . . Do Hronova budou lidé jezdit vždy za Al. Jiráskem, půjdou posedět večer ve vzpomínce za Sv. Čechem na Vikárku, jako si ctitelé Andersenových Pohádek zajdou do nízké, trámované a vydeštěné útulné hospůdky v Kodani . . . Jakou pobídkou turistiky jsou rodiště a místa pobytu slavných mužů, jaký kapitál představuje rodný domek J. J. Rousseaua, biedermayerovské pokoje Goetheho ve Frankfurtu, Jasna Poljana Lva Nikolajeviče Tolstého, příbytek Dumasův, Shakespearův Avon . . . Velký umělec se stává krajině, kde žil, staletou orientační lipou, vypínající se jako zvědavá rozhledna nad obzorem celého jeho kraje, vytryskne nad okolí jako vlnková žerď, poutá zájem jako kóta, vrchol alpského obra, pod nímž ztrácí na velikosti vše pomíjející, třeba nemá síly ani kouzla, aby vysvětlilo velkou lásku, která tu rozkvetla, dílo, které tu vznikalo ve strastech nebo bylo podkladem významu, kterého jím nabylo. Staletý strom, nestor bývalých lesů, nenáleží jen dendrologii: je památkou dějinnou; veliký člověk, žijící v kraji, vejde do jeho budoucna. Je mostem duchovního vývoje, po němž jdou lidé za ním, jeho dílem do jeho krajiny, aby ji snad lépe dovedli pochopit, anebo aby jim přiblížila jeho dílo. Slavný rodák sroste s krajištěm pro věky: Hronov bude do skonání českého světa jiráskovský! Čím byl tvůrčí duch bližší rodnému kraji, tím více z něho vyjádřil, tím více v něm a o něm rozhoduje. Kraj mění člověka a člověk krajinu; smrtí velkých tvůrců vliv vzrůstá: autobusové spoje, divadla, hotely, rozvoj turistický, novinové zprávy, zájezdy, spolky, ukrasňovací činnost, pomníky, sady, úprava silnic a turistických stezek.

Ve středním oddělení knihovny jest celé spisovatelské dílo Boženy Němcové, a to ilustrované, a dále spisy, pojednávající o její práci. „Babičky“ jsou zde uloženy ve všech svých bohatě ilustrovaných vydáních, podobně i povídka „Chudí lidé“, pojednávající o Cerveném Kostelci, zvláště též o životě v rodině Hůlkové.

V dolní třetině knihovny jest hedvábná a bohatě vyšíváná Francilina šňěrovačka, kterou Němcové jako své kamarádce půjčovala a kterou pak rodiny Volfova a Justova pietně uchovávaly jako vzácnou památku až po dnešní dobu. Zbytek místa vyplňují kameninové, ozdobné džbány holandské práce.

V levém rohu u dveří jest originální postel, které i Němcovi používali. Na ní jsou peřiny z praveho červeného červenokosteleckého

ho kanafasu, starého přes sto roků. Nad postelí visí velký olej, představující Madonu s děťátkem. Jest to kopie podle Rembrandta od neznámého českého kopisty. V hlavách visí dvě umělecké mědirytiny z pozůstalosti akademického malíře Gustava Vacka.

Hned vedle postele stojí blahobytné starobylá originální kamna, jejichž kachle jsou provedeny ve trojím slohu, a to barokním, renesančním a empirickým. Zajímavá jest zvláště velká váza řeckého vzoru na horní desce kamen, která se mohla naplňovati vodou a tak nahrazovala nádoby k vypařování u dnešního ústředního topení. Do těchto kamen se přikládalo z kuchynky.

U dveří jsou ještě obrázky: Hůlková-Hloušková ve starším věku, mědirytina archanděl Gabriel po-

péče o zalesňování strání, silniční aleje jako kus přírodní architektury a součást barokního zámku, ke kterému vábí, to všechno zkrašluje a pozměňuje kraj velkého rodáka.

Díváme-li se regionalisticky a místopisně na náš český svět se zřetele literárně-historického, jako by se nám rozpadal na vojvodiny a vladcké domény, jako se někdejší Čechy dělily na rodová panství. V každém kraji je duchovní tvrz velíkána, kde se sbíhaly nervy dějstev, neviditelný hrad, odkud vládne i po smrti, kam se za ním jezdí, jako by dosud žil: Bylo tomu tak za živa: „Viděli jste ho? Vystupoval z vlaku...“ nebo „Tak už je tu! Včera přijel — v noci...“

Vojvodou byl Hanuš Schwaiger v Bystřici pod Hostýnem, Alfons Mucha na Zbiroze, K. V. Rais na Bělohradsku-Zvičíně, J. Pekař v Turnově, kde se v Sedmihorkách shromažďoval o prázdninách dvůr liter. velmožů a akademiků, Adolf Heyduk vládl Písku, šumavských lesů pánem byl Karel Klostermann, starešinou v Plané nad Lužnicí F. S. Procházka, ve Vodňanech vládli tři podestové: Fr. Herites, Julius Zeyer a Otakar Mokřý, seděním na Mníšku proslul brdský rodák F. X. Svoboda, vůdce lesní nad všemi hajnými a fořty, který rozhodoval i o vzrůstu hub, dožetem hronovským byl Alois Jirásek, Karel Kramář vládl z Vysokého nad Jizerou, nedaleko odtud v Navarově založil své duchovní panství Viktor Dyk, — a literární historik vidí celý ten český svět, posetý vlajkami držitelů domén, hetmanských samovládných okrsků, uctívaných županů, krajinských vladyk, — duchovních vrchností! Písek a Tábor bude vždy uctívati pamět Aug. Sedláčka, Rakovník Zikmunda Wintra, kteří své panství rozšířili i nazpět, do minulých dob.

dle originálu Tkadlíkova, fotografie vnitřku kostela sv. Jakuba v Červeném Kostelci z doby pobytu Boženy Němcové, originální tužkokresba a perokresba Liebschero-va „Zříceniny Vizmburku“ a konečně fotografie zřícenin hradu Červené Hůry z r. 1885.

Na všech velkých obrazech jsou ručně vyřezávané barokní rámy, dobře zlacené, na oknech bílé, krátké záclonky s dobovým vyšíváním.

Když jsem ukončil uspořádání této musejní části, či jak jsem ji nazval *Světničky Boženy Němcové*, zadíval jsem se naposled před jejím otevřením veřejnosti na to milé Barunčino hnízdečko, a tu se musím přiznat bez všeho mučení: Velká, mohutná vlna citu mi projela tělem, i hodně za-

mrazilo a v očích cosi divně, ostře pálilo. Pak se už jen oči zalily. Byly to svaté slzy očištění, kterých bych přál každému v takové jedinečné chvíli.

Viděl jsem tu teď celý svět Barunčin i babiččin jako v zrcadle. Když pak po více dnech přicházeli návštěvníci a já je tiše pozoroval, viděl jsem i u nich mnoho stíraných slz, které nezapírali ani velcí, vzdělání čeští muži. Nebyl jsem tedy sám, který byl v hloubi duše dojat místem, kde bydlela naše paní Barunka, velká, česká duše, která rozsévala perly svého nesmírného bohatství po českých krajích. Jako do Ratibořic, tak i sem v ta posvátná místa měl by přicházet celý český národ, aby se zde zpovídal, aby se kál. Tak svatý je dojem těch všech míst.

Význam, dílo a obliba proslulých básníků překlenu-ly staletí a probudily věkovité, u-spané svazky poddanství. Ale: poddanství radostného, které se samo hlásí o těšivé jařmo. Tu není lidí, kteří by „nepozdravili u vrbiček“. Tyto národně umělecké vrchnosti nemají zámeckých Franců, — tēm se přímo nadbílá i oklikou, aby se směly nenápadně potkat a s hlubokou úklonou a obdivným úsměvem pozdravit. V době, kdy měl Smíchov svého starostu — tuším dr. Elhenické-

*Zakázaná pouť k hrobu Mistra Al. Jiráska v r. 1943.
Zástupci ÚMDOČ. z Prahy pokládají věnec na hrob Mistruv.
Foto A. Lyer ml. Hronov.*

ho — stál na vrcholku Švédské ulice činžovní dům. Obyčejný, nevábny činžák — dokud se do něho nenastěhoval muž v dlouhém černém redingotu nebo v císařském kabátě, se švédskou bradkou, velkými brýlemi, s učeneckými šedinami a bohémským širákem, něžný ošetřovatel svého kocoura, obr pomalé, odměřené chůze s kroky napřed odpočítanými pro všechny pražské vzdálenosti, ale mladicky výbušné letory, trpělivý zpo- vědník lidí ponížených, utiskovaných nebo navštívených neštěstím, který nakloněn se své duchovní i tělesné výšky k malým lidem, naslouchal s lidsky krásnou účastí jejich stížnostem a strastem a udílel bodře prostinké a myšlenkově hluboké, hojivé audience s neličeným soucitem a balsamickými slovy hřejivé útěchy... Muž lidu, převyšující osobností a popularitou okresní poslance, primátory i místodržitele — Jakub Arbes. Činžák ve Švédské ulici změnil svoji tvář a poslání; přestal být typickým domem periferie: stal se hradem a město, které leželo dole pod ním s tisícem věží a věžiček, bylo jeho město!

Krajina nemá jen význam nebo zalesňované plochy, kutiště nebo schopnosti sloužit dopravě ve způsobě dálnic a železničních sítí: pobytem básníků nabývá významu vzdělanostního, leckdy mění dokonce

i tvář. Je prameniskem, zdrojnicí tvůrčích duchů, v něm dozrávají plody hodnot trvalých.

Polní žné nastávají v našem podnebném pásmu jednou do roka, — z brázd duchovních se sklízí trvale, i pod sněhem. Proto jsou tvůrčí duchové požeňtí krajin, hospodáři nedozrálých rozloh, nezdolatel-ných nejmodernějšími traktory. Šťastný jsou končiny, takovými rolníky převzaté, co ještě jiného na příštího rozséváče čeká . . .

A čím byl Hronov i generačně! Čím bylo jeho podhůří pro mladé talenty, zrozené před sklonkem století. Pro literární generaci, otvírající oči v kolébkách kolem r. 1880, pro generaci Otakarů Theerů, Albertů Pražáků, Šimků, Sezimů a j. Pro talenty příšedších na svět v nejšťast-nější dobu míru, právě uprostřed mezi dvěma válkami, poslední z roku 1866 a příští světovou z let 1914—18! Pro talenty zaštitěné tak hlubokým a kvádrovým mírem, jako je chráněno Štrbské pleso hradbou Vysokých Tater krajinářsky, scenericky nebo jako hýčká vltavská prameniska mechu a podrost šumavských pralesů. Pro generaci, která nabírala vzpruhu k růstu za rozmachu Sokola, Ústřední Matice Školské, epochálního vý-znamu Národního divadla, právě při jich zrození otevřeného — Šamberk, Mošna, Hana Kvapilová, Šmaha, Seifert, Sklenářová-Malá, Ed. Vojan, Zelenský atd. — a kterou čekala doba obnovy státní samostatnosti; kdy začala vycházet nová hvězda českého literárního nebe, „Moderní Re-vue“ a K. St. Neumanna „Nový Kult“, kde naše mládí debutovalo vedle „Zlaté Prahy“ a „Lumíra“. Generace, do které náleží náš prezident Ed. Beneš, neboť rozdíl 3—4 let v generačním problému nerozhoduje.

Selanková idylčnost z přelomu století 1900, kdy stáli na vrcholu slávy Julius Zeyer, Jaroslav Vrchlický, Svatopluk Čech, Jan Neruda. Jakub Arbes; kdy vedle hudby vstupovala na umělecké kolbiště mladá generace malířů „Mánes“! Kdy se potkávali na „Ferdinandově“ třídě Arnošt Procházka, K. V. Rais, Alois Jirásek, Bohdan Kaminský, Viktor Dyk, Vrchlický v haveloku a Angloman Váňa v tropické přilbě a kdy v předletí odjížděl Alois Jirásek k dlouhému pobytu do Hronova a jeho pohostinný salon na jeho nábřeží osiřel. To pak bloudivali mnozí brzy potom proslulí čeští básníci hlubokými lesy Orlických hor, kroužili kolem hronovského sídla historického romanopisce, kde žily v letním zátiší i jeho půvabné dcerušky, jen letmo na zahradě nebo návsi spatře-né, a básníci šli je zase opěvat na mech do lesů, písíce něžné sloky na obálky posledních, dnešní poštou došlých dopisů z Prahy . . .

Význam krajiny vzrůstá s významem velkých jedinců, kteří v ní žili, ji oživovali za smrtelné krátkého života a přitiskli svými díly na věrné a žhavé srdce. Každý umělec má pen-sum vitae a svoje prostředí; obé je omezeno prostorem a časem. Avšak velikáni dějin a umění vykročí z tohoto úzkého rámu; význam duchovního velmože přestupuje hranice rodiště, politického okresu a země, — jako se Hronov stal v ná-rodních našich dějinách knížectvím.

● DIVADELNÍ OBLEKY ● NÁRODNÍ KROJE

pro všechny divadelní hry a repertoírní novinky
v prvotřídním provedení podle původních návrhů

MARIE TVRDKOVÁ, divadelní závod

Praha XI., Grégrova 16

Telefon 519-26

Dávna

Ferdinand Strejček:

křivda odčiněna

Ministr školství a osvěty dr. Zdeněk Nejedlý několikrát již zdůraznil ve svých řečech, že „čím větší umělec a vědec, tím větší okruh těch, pro něž tvoří“, a za vzor takového umělce vytyčil Josefa Kajetána Tyla, téhož spisovatele, jemuž se právě před sto lety, totiž r. 1845, stala nej-větší křivda nespravedlivým odsudkem „Posledního Čecha“. Celá desíti-letí byla světlá památka velikého mistra kalena výtkou „sentimentálního vlastnění“, třebaže by nikdo na světě nemohl z obrovské práce Tylovy dokázat oprávněnost této charakteristiky. Je sice pravda, že se r. 1847 pokoušel dr. František Čupr zmírnit ostří jednostranné kritiky povšechnou větou o spisovatelích (rozuměj: rázu Tylova), kteří prý „s nevšedním nadáním v svých knihách a časopisech dokazují, že vlast naše je země krásná, že tam voda po lučinách hučí“, a při tom píší povídky s dějem a tendencí, které jsou „vyňaty z chátvy národa“, takže představují jen „naši vlastní malátnost a tak zadními, pomazanými a jako pokydanými dvířky do sálu vlastenců nás vybízejí“, ovšem ani tato slova nelze brát vážně, protože se vztahují k naší slavné hymně Kde domov můj?!, jejíž „sentimentalitu“ nutno přičíst na vrub skladateli Škroupovi, a k té strán-ce Tylových prací, kterou pokládáme právě za nejsympatičtější, totiž k jeho nedostiznému způsobu tvorby vybírat jednající postavy ze sku-tečného života současného a naplňovat je vřelou krví českou.

Tyl měl neobyčejný smysl pro rázovitost českého života a tuto pře-vzácnou vlastnost dokázal nepřímou vlastní vzpomínkou na vliv svého učitele Václava Klimenta Klicpery, jehož vešelohry charakterisuje slovy: „Divotvorný klobouk! Jak živě, jak opravdivě dýchaly, pohybovaly se ty osoby! Já je znal jako ze sousedstva a ze svých kamarádů, od prohma-ného studenta až k hloupému Jirkovi, a když jsem přicházel k dokona-lejšímu poznání, hořel jsem dychtivostí poznat kouzelníka, který byl moci pera svého tyto tvory tak půvabně oživil“. (Moje poslední procházka s dvěma umrlýma).

Tyl sám brzy překonal a předstihl svého učitele skvělým uměním tvořit česká díla, nejen dramatická, ale též beletristická, v nichž všechny osoby dýší českostí a pohybují se rytmem své doby. Čím jsou pro náš národ Josef Mánes v umění výtvarném a Bedřich Smetana v hudbě, tím osvědčil se již léta před nimi Josef Kajetán Tyl v českém písemnictví.

A slýcháme-li dnes každodenně a čítáme-li v novinách zvučná hesla o zlidovění veškerého umění po vzoru ruském (viz článek „O lidovou národní kulturu“ v listě „Práci“ ze dne 13. května 1945), že „musíme to dělat jako v Sovětech, založit svou kulturu na svých velikánech a na těch potom budovat novou lidovou, národní kulturu“, pak musí nezbytně naši spisovatelé vycházet znovu a znovu z bohatého odkazu Josefa Ka-jetána Tyla a v ničem nepodceňovat jeho průkopné mistrovství, ani v dramate, ani v povídce, ani ve feuilletonu, ba ani v tendenčním bás-

nictví, které již před Havlíčkem razilo cestu svéráznému humoru i nebolestné ironii pravého českého ducha.

Nemohu při této příležitosti nevzpomenout ani Aloise Jiráska, kterého Zdeněk Nejedlý s oblibou kladl hned za Josefa K. Tyla. Nemám sice po ruce žádný citát z díla Jiráskova, kterým bych ověřil skutečnost, že právě autor „Lucerny“ a jiných dramati i povídek se opřel o skvělý vzor Tylových dramatických báchorek a o českost jeho historických postav, pamatují se však dobře, jak mi kdysi Karel V. Rais zdůrazňoval za přítomnosti dra. Josefa Thomayera velký vliv Tylův na sebe i na svého přítele Aloise Jiráska a podotkl při té příležitosti, že všichni povídkáři i dramatikové musili vycházet ze spisů Tylových, že jen Tylovou zásluhou národu našemu vyspěli k své výši Božena Němcová, František Pravda, Ladislav Stroupežnický (Naši furianti), Josef Štolba (Vodní družstvo).

Co se stalo dnešní módou, povyšovat totiž lid na nejvyšší tribunál života politického i uměleckého, v tom předešel Tyl dobu o celé století. neboť již roku 1836 volal náš velký učitel v cestopisu „Slasti a strasti cestujícího Čecha“ (SS, str 290): „Obcuj s národem, v žalostech i radostech jej pozoruj, tajná i veřejná jeho přání zpytuj, síly jeho zkoumej, mravům, jazyku a historii jeho se přiuč — a pak o něm piš! — Jinak jsi hříšníkem na věci nejsvětější, jež udržuje člověka na zemi v důstojnosti lidské — na cti národní!“

*Vždycky úspěch mají herci,
kteří hrají*

veselohry, komedie a hry, dramata i obrazy ze života, hry vesnické, hry k slavnostním příležitostem, hry pro představení v přírodě, báchorky, aktovky, hry pro děti i loutky,

které už tři čtvrtě století vydává

ČESKÉ DIVADELNÍ NAKLADATELSTVÍ

M. KNAPP, PRAHA - KARLÍN, Královská 50

Telefon 220-23

Půjčovna obleků

KOSTYMA - PRAHA III - KLÁROV

Telefon 606-90

Vás dobře

obslouží

*Dobrá maska zajistí
Váš úspěch!*

Paruky - Vousy - Díly k lepení
a vše ostatní půjčuje a vyrábí

JAROSLAV LINHARD

Praha XI., Husinecká 4

Telefon 342-24

MORAGRO

jednota hospodářských
družstev, zaps. spol.
s ruč. obmezeným

BRNO

Do prvé v Hronově

Quido Maria Vyskočil:

Pozvání mého ušlechtilého nevidomého přítele, štábního kapitána Rudolfa Freszla a jeho obětavé choti, abych s nimi ztrávil nějaký týden v jejich obvyklém letovisku Starkoči, zavedlo mne v létě r. 1940 po prvé do kraje tak milovaného mým otcem a tak proslaveného kdysi ruchem buditelským, stejně jako později událostmi dějinnými. Nebylo proto dne, jenž by byl skrbilil novými dojmy, nebylo vycházky, jež by neměla podnětný cíl: Babiččino údolí, Peklo, Náchod, Skalice, Studnice, bojiště z r. 1866, Červený Kostelec — to vše našlo ve mně vděčného návštěvníka, jenž se snadno dorozuměl s krajem i lidmi. Nebylo proto pochyb, že navštívím též Hronov, v němž se Mistr Alois Jirásek cítil vždy tak šťasten. Bylť autor F. L. Věka přítelem mého otce a často rád vzpomínal na rok v Litomyšli, kde spolu nejen začali svou středoškolskou kariéru, nýbrž též bydleli v úzkém pokojíku prvního patra malého domku, stojícího dodnes na náměstí blíže Smetanova pomníku a náležejícího — shodou okolností — mému jmenovci, třebaže ne krajanu, ani příbuznému.

S Mistrem Jiráskem stýkal jsem se zejména před první světovou válkou, když jsem tajemnikoval v „Máji“ a byl i hostem v „Zahradě mládí“, jak se nazývala společnost, scházející se u básníka Fr. Kvapila, do níž vedle H. Boettingera, Al. Pražáka, O. Theera a j. docházely též dcerušky Mistrovy, z nichž nejstarší Boženu, talentovanou malířku, vzal si později můj krajan a osobní přítel Dr. Hanuš Jelínek. Bylo tu tedy odedávna dosti důvodů k upevnění vzájemných pout. Ale přes to dostal jsem se do Hronova až na počátku druhé války, tedy dávno po odchodu Mistrov z tohoto slzavého údolí.

Byl horký srpnový den, když jsem stanul před jeho hrobem, u něhož se jistě střídají za měsíčních nocí tajemnou stráží všichni ti hrdinové Jiráskových děl, které proslavil... V žhavých poledních hodinách nebylo tu téměř návštěvníků... Mohl jsem se tedy klidně oddati vzpomínkám. Provázely mne pak všude při mé obchůzce za hronovskými pamětihodnostmi, postály se mnou před Jiráskovým divadlem i před ztichlou jeho vilkou, v zeleň ponořenou; ba vešly se mnou i do jeho rodného domku, kde moje dojmy vyvrcholily.

Hovorná stařenka vysvětlila mi tu sdílně, čeho podle jejího úsudku bylo mi třeba, a když jsem se jí posléze zmínil, že jsem se s Mistrem dobře znal, svěřila mi též, že Jirásek zemřel na prostatické onemocnění.

„Také jsem jí trpěl“, přiznal jsem se, načež stařenka velmi udiveně pronesla:

„A jak to, že oni nezemřeli?“

Nevím již, co jsem jí tehdy odpověděl. Ale jisto je, že si tuto rozmluvu vždy znovu oživím, kdykoli mne vzpomínky zanesou do Jiráskova Padolí...

ODZNAKY, medaile, plakety podle vlastních i dodaných ná-kresů a modelů, v uměleckém provedení za nejnížší ceny zhotovuje KARNET A KYSELÝ, rytectví a továrna na odznaky PRAHA XI., Huttenova 48 Telefon 257-35	<i>Vzorné divadelní obleky</i> zapůjčí levně JAN SVÁTEK, divadelní závod, Praha I. Perštýn 18 - Husova 4 Telefon 357-70
<i>Jerry</i> kvalitní nábytek PRAHA II., Vodičkova 28	Divadelní závod KARLA POPILKY, Praha VIII Kobylisy, Trojská ul. 43 Obleky na všechny operety i činohry. Nové - čisté - laciné.
<i>Divadelní a technická zařízení</i> JOSEF SVOBODA Praha - Pankrác, Švaberská 14. Tel. 971-23 Speciální osvětlovací tělesa Regulační transformátory	Odborný závod pro Vaši kancelář K. VAGNER Brno, Česká 16
<i>Restaurace — Buffet</i> „U dráhy“ - Jezdecká 3 Tel. 391-37 - Maj. J. Carboch	Továrna moderních čerpadel Ing. Hejduk & Faix, a. s. Praha - Vysočany
<i>Ochotníci rádi navštěvují příležitostně</i> Lipské ho cukrárnu a kavárnu v Pelhřimově	Cukrářství ANTONÍN BERGER Praha II., Vodičkova 38 Telefon 224-98, 364-60

Dout za Aloisem Jiráskem

Jaromír Borecký:

V červenci r. 1921 jsem se zatoulal se synem do skalních měst Adršpa-chu a Teplic. V rozvalinách hradu Skály jala nás touha podívat se za autorem románu o nich do nedalekého Hronova. Vzpomněli jsme tu, jak Jirásek právě v tomto díle dovedl místní znalost a na ní založené su-gestivní podání spojit s historickou pravdou, doloženou četnými přes-nými podrobnostmi a sloučiti s volnou básnickou obrazností, prodchnutou novým nazíráním na tragiku odumírání a pozvolného zase pozdvihu čes-kého života pobělohorského. Své touze jsme neodolali a sednuvše do vlaku, projeli jsme rychle těch 15 km půvabné krajiny a již se hrnuli smělým přepadem do nové vilky milovaného Mistra.

Zastihli jsme ho v dobré náladě. Zpravidla vážná jeho tvář, jak jsme ji znali z Prahy, zde v jeho milovaném Padolí nějak zjihlnula, změkla. Uvítal nás s úsměvem, litoval, že nemůže nás nějak pohostiti, poněvadž je tu ještě sám, ale na naše ujištění, že není nám ničeho třeba, leda v tom parnu dne doušku vody, upokojil se, tou že nám může posloužiti, a to dobrou z vlastní studně. Provedl nás vilkou, ukázal zahrádku, která nově založena, nebyla ještě mnoho vzrostlá, pak vrátil se s námi do salonku pobesedovat. Vypytał se nás, kudy jsme se do Hronova dostali a co jsme z něho již viděli, upozornil, co bychom mohli ještě shlédnouti. Srdečný hovor byl přerušen po chvíli příchodem nových hostů. Byl to herec Karel Kolár s chotí. Poněvadž jsme se všichni znali, rozproudil se hovor brzy zas nenuceně dále. Kolár zalahodil Jiráskovi, že rád v jeho kusech vystupuje, poněvadž se mu postavy jejich dobře hrají. Jsou tak rázovité, jako celý spisovatelův kraj, jehož krásám — přišli, tuším, přes Dobrošov — se obdivuje. K tomu thematici mohli jsme se s radostí připojit, neboť i na nás učinil Hronov s celým okolím dojem nejpriznivější.

Když Jirásek vyslechl, kam chceme v cestě pokračovat, měl o nás starost, že ustanovili jsme si úkol příliš rozsáhlý. Mínili jsme totiž ještě toho dne přes Českou Čermnou na Václavice a odtud pak po noclehu projíti celou nově značenou Jiráskovou stezkou, která sice byla již vyty-čena, ale slavnostně zahájena měla býti teprve k sedmdesátým narozeni-nám Mistrovým v srpnu. Jirásek přeměřil tenkou postavičku mého syna a neznaje naše turistické schopnosti, kroutil hlavou nad naším plánem. Ne-tušil, že nežli jsme se k němu dostali, měli jsme za sebou již několika-denní pochod, začínaje Malou Skálou přes Kopaninu, Hodkovice, Ještěd, Jizerské hory, Ořešník, Smrk, Polubný, Krkonoše se Sněžkou, Klausov ým dolem do Svobody a odtud teprve drahou do Teplických skal. Udělil nám moudré pokyny, jak si cestu rozdělit (skutečně již přepadla nás tma na pláních u Čermné) a kde co pěkného ještě v Orlických horách uvidět. Objevil se nám dokonalým znalcem celé své oblasti.

Z návštěvy u Jiráska v jeho Hronově jako by se nám byl Mistr teprve objevil ve vlastní své podstatě. Tak bylo vidět, jak je tu srostlý

se všim, jak vyrostl z té domácí půdy, jak pevně v ní tkví kořeny celé své bytosti. Osvědčilo se tu zase staré slovo básnickovo, že kdo chce poznati básníka, musí za ním do jeho domoviny.

KABLO,

akciová továrna na kable
a drátěná lana

Vyrábí měděné neb hliníkové
vodiče s izolací kombinovanou
z impregnovaného papíru a
Igelitové gumové neb bunové
vrstvy

PRAHA XI.,

U Rajske zahrady č. 1 n.

Tel. 326-41

Literární a divadelní
jednatelství

„ALFA“

maj. Richard Graeven-Chýla
PRAHA II., Jindřišská 22

Telefon 231-12

Zastupujeme jevištní díla jak
pro činohru, tak i operetu a
operu, novinky českých i ci-
zích autorů. Rádi a ochotně po-
radíme při výběru repertoiru.
Úřadujeme nepřetržitě
od 8 do 18 hodin.

POJIŠŤUJEME JIŽ PÁTÉ POKOLENÍ!

**PRVNÍ ČESKÁ
VZÁJEMNÁ
POJIŠŤOVNA**

(zal. r. 1827)

PRAHA II.

SPÁLENÁ 14

Assecurare necesse est — Pojištění jest nezbytné

Půjčovna obleků

KOSTYMA - PRAHA III - KLÁROV

Vás dobře

Telefon 606-90

obslouží

20 LET SLOUŽÍ

Ústřední divadelní zastupitelství Jarmily Freyové (Lidové umění)
ČESKÉMU DIVADELNÍMU OCHOTNICTVU!

Zastupuje přes 500 hodnotných divadelních her známých autorů:
Bož. Rajske-Smolíkové, El. Malcové, Vojty Válka (hry, poctěné
v lit. soutěžích ÚMDOČ a Pražského okrsku), dr. Zajíčka, Karly
Lužanské, M. Šimáčka, Veselého, Utěšilové a j. — Na požádání
zašleme seznam nebo 5 výtisků různých her na ukázkou za náhradu
poštovného. Půjčujeme i prodáváme hry pro celá obsazení. Objed-
návky i dotazy, informace a rady repertoírové vyřídíme obratem.
Pište na adresu Praha XVI., Pod Kotlářkou 2198, telefon 418-61

Má setkání

Adolf Černý:

s Aloisem Jiráskem

S Aloisem Jiráskem jsem se stýkal již od poloviny let osmdesátých.
R. 1885, kdy jsem trávil část prázdnin u svého strýce Norberta Keyzlara
v Cerveném Kostelci, odvážil jsem se — já mladík 21letý — navštívit
velkého spisovatele v jeho rodném Hronově, jež později v kronice
„U nás“ učinil nezapomenutelným Padolím. A on, slavný Jirásek, který
s rodinou tehdy bydlil ve mlýně, přijal mne, nezralého začátečníka, s ta-
kovou laskavostí, že mne dokonce při návratu vyprovodil do vrchu až
za les. Byl jsem tehdy již přes rok pln Lužice, kterýž zájem asi mně
Jiráska přiblížil, neboť jinak byly mé literární začátky ještě naprosto
bezvýznamné.

Setkávali jsme se potom v Praze v kavárně „Slavii“ o únorových
pololetních prázdninách. Já přijížděl z Hradce Králové, Jirásek z Lito-
myšle — a cílem naším v nárožní místnosti „Slavie“ byl stůl, u něhož
pravidelně sedával Edvard Jelínek se svou společností, v níž někdy býval
i Julius Zeyer, „vojvoda“ Jos. Holeček (jak mu Jelínek říkal) a jiní. Jed-
nou se mi Jelínek zasmál, že jsem přijel do Prahy v bobrové čepici, když
je vlastně již po zimě; vykládal jsem, že u nás na východě jest ještě
úplná Sibiérie, ale Jelínka to z veselosti nevyvedlo. Tu mne zachránil
Jirásek, právě vstupující — také v bobrovce, a ještě huňatější než moje.

Tak jsme se setkávali v únoru i potom, když byl Jirásek přeložen
do Prahy — bylť věrným přítelem i mého přítele Edvarda Jelínka, což
jistě také přispívalo k tomu, že mne sám vyznamenával vzácným přátel-
stvím. Již v prvním dopise z 10. září 1891 mne oslovil: příteli. Když pak
jsem od školního pololetí 1896 počal působiti v Praze, setkávali jsme se
na podvečerních procházkách na Václavském náměstí zase ve společnosti
Jelínkově. Chodíval s námi pravidelně také M. A. Šimáček, K. V. Rais
(jež Jirásek, sotva jej z dálky zahlédl, ohlašoval: „Aha, už jde pantáta
Bezoušek), někdy také Ignát Herrmann. Žel, dlouho jsme tak s Jelínkem
nechodívali: zemřel již v polovině března 1897. A na žádost jeho bratra
Viktora přejímali jsme 9. dubna v opuštěném Edvardově bytě jeho lite-
rární pozůstalost s Jiráskem a Vrchlickým.

Navštěvoval jsem Jirásku ovšem také v jeho pražském bytě. Z ji-
ných četných setkání zvlášť jasně jej vidím vítajícího presidenta Osvo-
boditele na Wilsonově nádraží. Chvilu nezapomenutelná! Jirásek, velký
oživovatel našich dějin, klidným, hlubokým svým hlasem vítal velkého
bojovníka a vítěze pravdy Masaryka, vždy také svrchovaně klidného,
který však při řeči Jiráskově si malíčkem setřel slzu pod okem . . .

Jiráska jsem potom ještě o prázdninách 1920 se svou chotí a dcerou
navštívil v Padolí, v němž nám byl nejpovolanejším a věru nejlaskavěj-

ším průvodcem po všech památných místech kroniky „U nás“. Byl s námi tehdy také nezapomenutelný přítel Antonín Pešl, s nímž jsme se po první světové válce seznámili a srdečně sblížili v Paříži — a jež za druhé, nejstrašnější války připravili o svobodu a potom i o život d'ábelští nepřátelé. Zašel jsem napřed sám k Jiráskovi do jeho vily u lesa, ale on, když zvěděl, že na mne venku čeká rodina s přítelem, vyšel pro ně, uvedl je dovnitř ke své rodině a potom nás provázel po Hronově, jak již řečeno.

A to bylo naše poslední shledání. Dopisovali jsme si ovšem, hlavně po mém návratu ze služby v zahraničí, ale do Hronova jsem se již nedostal, když jsem hledával posilu na Jadranu — a když Jiráskovo zdraví i zrak se horšily rok od roku, zvláště od úmrtí jeho milované choti roku 1927. Poslední dopis od něho mám ještě z 18. prosince 1929 — ale již v březnu 1930 místo dopisu přišla zpráva od „zarmoucených rodáků a sousedů padolských“, že velký Jirásek v Praze skonal. Jeho tělo bylo zpopelněno a popel uložen v Padolí — on sám však žije ve svých dílech a bude žít dále se svým národem . . .

Jiráskův duch nad rodným krajem

F. K. Zachoval:

Vznáší se stejně nad jeho rodným Padolím, jako nad všemi horskými stráněmi kolem s drobnými vesničkami domácích tkalců, s Mariánskými štatuemi a kaplemi na návších, zarostlých slunečnicemi a devěsilem — a třebaže Alois Jirásek už před řadou roků umřel, je tu stále živý: tušíte jej za každým krokem. Celý kraj je jím prostoupen. Nikdo neoslavil a neproslavil své rodné místo tak, jako Alois Jirásek. Otevřte kteroukoliv stránku jeho velké kroniky „U nás“ — zjeví se vám vlastní domov. Čtete vroucně krásná slova o jeho mamince, jak první ráno vstávala a budila pekařskou chasu — a musíte myslet na vlastní maminku, na její lopotu. A Jiráskův hodný tatínek jistě na vlas je podoběn vašemu tatínkovi. Proto ta Jiráskova kronika „U nás“ každému z nás přirostla k srdci. Je to zrcadlo našeho domova. — Žádné město v Čechách nemůže se pochlubití dílem cennějším a krásnějším i vroucnějším. Oživují v něm a prosvěćují všechny domy a rodiny, jejich život i smrt, často vykupitelka z denních lopot. A co snad jen nařekl v „U nás“, jasněji dořekl v „Pamětech“. Středem jeho vroucně psaných vzpomínek je osvěćený kněz Josef Regner-Havlovický, rodák ze mlýna na řece Úpě, bývalý zámecký kaplan a pozdější náhodský děkan a vikář i školdozorce — postava jako ze žuly. Jakmile vkroćíte do Hronova a uvidíte starou zvonici u kostela, zjeví se vám před očima. A s ním ihned celá ta galerie padolských půlpánů, jichž byl oddaným duchovním pastýřem, často však i přísným soudcem, ale vždy vlídným učitelem a jistě dobrým přítelem. Alois Jirásek všechny je vzkřísil z mrtvých. Vzpomenete ihned na „ikauce“ a „sakramentský potvor“ komisaře Tušla, na hodináře a zaníceného režiséra Antonína Kalinu, přehodného člověka „a ušeko“, pěkně urostlého mladíka v dlouhém skořicovém kabátě se čtyřmi límci přes ramena; na jeho sličnou nevěstu Justynku, krásnou dívku pomněnkových očí, s dlouhými pletenci tmavých vlasů, plnou mladistvé jarosti; na granatýra Čejchana, „vysoko starého mládence“, v dlouhém zeleném šosáku, v jehož roubené chalupě se konávaly slavné sněmy padolských besedníků, na nichž zvlášť prudce bouřival Fiděl Hanuš, nevelký suchý človíček s licousy na spánkách, na vojně sic jen obecný pěšák, ale znamenitý strateg a lutrista náramný; vzpomenete na konšela Mitýsku, opásaného povřísem, jenž o lejstra tuze nestál; na osmahlého „černého Vacka“, s hlavou tolikrát zašivanou, který nikomu nedal pokoje; na rozsařného hospodského Krůčka, v hřebíčkovém kabátě, pěkných rukou, se zlatým snubním prstenem, jaký tenkrát v celém Padolí nikdo neměl; na Matěje Donáta, milionskou duši, myslivce-hromotluka z Maternice; na žvavého Doubena, paty k sobě, špičky od sebe, starého vojáka od Verony v ošumělé čepici, v kazajce divně vyrudlé a jen v plátěnkách, mířícího od fary dolů k Frýdkovům; vzpomenete nezbedné huby Šimůnka, jak tenkrát dostal od Dou-

bena nepočítaných za utrhačné řeči proti Havlovickému, „takovému člověku“ — „tralda tlamatá“; na řehtavého Matěje Koníčka, šilhavého Šulitku, hajného Konopku a Klimše a starého mozourníka Plška — všichni, všichni vám defilují před očima a zdá se vám, že jste je všechny znali. Ve skutečnosti jste je nemohli znáti, ale poněvadž právě takoví byli i u vás, jsou i ti padolští půlpáni, Jiráskem tak mistrně vykreslení, i vašimi. Proto Aloisu Jiráskovi tak rozumíte: promluvil k vám od srdce a promluvil k vašim srdcím. A proto i když před řadou roků umřel a jeho vetché tělo bylo ztraveno posvátným ohněm, dodnes žije, je i nadále s námi. Jeho duch je stále nad jeho rodným krajem. Celý kraj je jím prostoupen...

Půjčovna obleků

KOSTYMA - PRAHA III - KLÁROV

Vás dobře

Telefon 606-90

obslouží

Vždy vítaným dárkem jsou

nové knihy o hudbě

Kundera L.: Jaroslav Kvapil, život a dílo, 130 stran K 30.—
Dostál J.: Jaroslav Křička, osobnost a dílo, 196 stran .. K 45.—
(Obě knihy vyšly ve sbírce Profily českých hudebníků, která obsahuje již pět studií o současných skladatelích, s podrobnými soupisy skladeb, rejstříky autorů textů, jakož i s podobiznami a snímek rukopisu každého skladatele).

—o—

Největší knižní publikací od počátku roku bude dílo

Václav Štěpán:

NOVÁK a SUK.

Jejich dílo klavírní a symfonické. S mnoha notovými příklady a 24 obrazovými přílohami. 320 stran, cena asi K 200.—.

—o—

Počátkem nového roku opět vyjde

KALENDAŘ ČESKÝCH HUDEBNÍKŮ NA ROK 1946,

který se stal nepostradatelnou příručkou a průvodcem po českém hudebním světě! Letos po prvé rozšířen o slovníček cizích slov, užívaných v hudbě, se správnou ortografií a výslovností. Cena K 25.—.

—o—

Ani tehdy nechybí, darujete-li některou z hudebně-teoretických publikací, jež jsou potřebné každému hudebnímu zájemci:

Doležil M.: Intonace a elementární rytmus K 20.—
Jirásk K. B.: Nauka o hudebních formách K 36.—
Kurz Vil.: Technické základy klavírní hry K 32.—
Mařák J. - Nopp V.: Housle K 120.—
Šin Ot.: Úplná nauka o harmonii, díl I./II. K 120.—

Hudební matice U. B., Praha III-487, tel. 457-32

Vzpomínka

Sida Volfová:

Tuže zle vrčeli hronovští „půlpáni“.

„Co to má být? Slyšeli jste? Už zas ti náhodští „baroni“ něco punktují. Jako by se Jirásek narodil u nich, a ne u nás! Ale to si počkáte, sousedíčkové, k vám pan rada o své sedmdesátce kafe pít nepude, ani kdybyste mu snesli k nohám náchodské zámek“.

Náhodští „baroni“ ani nemukli. Tajně rokují, horečně shánějí. Už je všecko pod střechou; jen jestli — ach, bože - rozbože! — si dá pan rada říci a přijde se podívat na tu slávu a krásu, kterou mu Náhod připravil k narozeninám.

Churavěl, bylo mu trapno mezi lidmi. Nadto nechtěl ani slyšet o nějaké oslavě, jsa bezpříkladně skromný.

„Jak to jen navléknout?“ mudrovali „baroni“.

„Jediná paní doktorová Čížková nás spasí; té Mistr neodřekne už z dlouholetého přátelství. Vyšleme ji k němu, uvidíte, že ho oblomí“.

Ujednáno — vykonáno.

Vzpíral se pan rada, moc se vzpíral, ale nakonec podlehl, ovšem s podmínkou: „Žádné slavnostní řeči nebudou, nikomu nemusím odpovídat a nikdo mne ani neuvidí, ano? Sednu si u vás k oknu a zavřete za mnou dveře, abych byl sám. Docela sám až do konce“.

Něco se slíbit musilo, něco se s obou stran sleví, náko to dopadne.

A tak hronovští „půlpáni“ trnuli, vidouce pana radu ujíždět toho jednoho krásného červencového rána k Náhodě.

—o—

Na hranicích města — zvedlo se to pole máku, kopretin a chrp? Nebo oživla obrovská trikolóra a vlní se mi u nohou? říká si Mistr a patří s úžasem na sta a sta dětí, bílé, červeně a modře oděných a pochodujících Jiráskovi vstříc v sestavě československé vlajky. A za nimi nádhra krojů, sokolské čety a moře lidí. Nejšvarnější sokolici obkličují vůz, rozjásaná děvčata pokrývají zem květinami. Všecky domy jedna vlajka, jedna kytky, jeden jásot.

Kočár zastavil. Bez řeči se to neobejde, to je marné. Ale řečníci měli rozum jako málokdy. V několika minutách věděli, že už mají přestat. A tak přestali a Mistr si oddechl. Řekl „to jste hodní“, a už upaloval s náručí plnou kvítí nahoru k bytu dra Čížka. Tam zapadl do křesla v arkýři a za chvíli patřil na vlastní své dílo v oživených obrazech.

Krásná dívka v bělostné říze kráčí volným krokem před zástupem geniů, nesoucích vlajky s názvy všech Jiráskových děl; graciesním gestem nabírá ze zlatého koše lilie a růže, a stře je hrst po hrsti na cestu geniům.

Pak následují alegorie. Každé město Jiráskova kraje vypravilo do nejmenších podrobností, co mu bylo nejbližší: Dobruška „F. L. Věka“.

Česká Skalice „Lucernu“, Úpice „Roháče z Dubé“, Police „Sousedy“ a „Pandůrka“, Náchod „Na dvoře vévodském“ a „Žižku“.

Naposledy jel vůz nádherně věnčený s Jiráskovou bustou. Kolem kráčeli všichni starostové kraje, nesoucí cípy dlouhých trikolor, splývající s korouhve národní přísahy: „Zůstaneme, kde jsme stanuli; věrni v práci, v utrpení — — —“

A pak se valil veletok. Lid — — lid — — lid — — —

Mistr byl dojat. Dlouho seděl nepohnut, ale pak se nezdržel, vychýlil se z okna a zástup zašuměl, zavlnil se jako moře, po němž se nesla vlna jásotu. „Jirásek, Jirásek — —!“

Tisíce planoucích zraků se zvedlo do výše, tisíce úst volalo a všechna srdce se chvěla nejdojemnější láskou; matky zvedaly děti, aby se jich dotklo pozhnání úsměvu Básníka, Věšce a Vůdce národa.

V tom — bác! rozlétnou se dveře a do pokoje vpadne mladičká děvče. Domácích dcerka. Je v nádherném kroji, růžová, kvetoucí. Nemůže popadnout dechu, dlaněmi tiskne srdce, jako by se jí chtělo rozpuknout nadšením. Rozhořelýma očima hledá toho, jemuž chce do dlaní složit poklad svých nejčistších citů.

Skok — a už si leží v náruči. Stáří a mládí. „Mistře!“ — „Olinko, dítě!“ oba si něžně šeptají a Mistr chýlí své rty k nejsvěžejšímu poupěti, jež mu bylo v ten den podáno.

Nám, kteří jsme stáli v pozadí, vstoupil na rty úsměv a do očí slza.

Půjčovna obleků

KOSTYMA - PRAHA III - KLÁROV

Vás dobře

Telefon 606-90

obslouží

Obchodní dům
VÁCLAV MIKOLÁŠ
A SPOL.

Mladá Boleslav, tel. 515

Fotoatelier

FUCHS - Hronov

Odměna

Drahomíra Jůza Hašková:

za samaritánský skutek

(Vzpomínka)

Křišťálový prosincový den padal do klína města Náchoda, korunoval zlatem slunečních paprsků a drahokamý jiskřícího sněhu čelo skály zvané Dobrošovka, jelikož přiléhá k vesnici Dobrošovu. Dobrošovka se vypíná hrdě nad Náchodem do výše šesti set dvaceti m nad mořem. Lesy pod Dobrošovkou, svažující se k Náchodu, hořely lesknoucí se jinovatkou a majestátně mlčely pod mystickou pečeti zimního spánku.

Na samém návrší Dobrošovky, na rozhledně tehdejší dřevěné hospůdky, osaměle tu stojící, hleděl daleko do kraje náš nezapomenutelný Mistr Alois Jirásek, jsa tenkrát asi v šedesátém roce svého věku. Byl ještě svěží, úsměvný, se zrakem jiskrným, zářícím za brýlemi dobrotou srdce. Byl zahalen v tmavý kožich a šedou hlavu kryla kožešinová čepice. V pravici držel kovanou hůl, levicí si v zamyšlení čebral šedou bradu. Zíral měkkým pohledem v milovaný svůj rodný kraj, honosící se tolikými přírodními krásami a jenž mu tak přirostl k srdci. Hluboké zimní ticho vládlo v šíř i v dál. Sníh uspal snivým mlčením matku zemi, držící pod vzdutými závěsemi jako pod hromadnými liliovými mohylami. Po blankytných nebeských stupních zvolna se šinula dolů k západu ohnivá nebeská koule, zbarvující se víc a více do zlatoruda, hrající si na sněhu uplakaným zarudlým okem. Zmrzlé ticho bylo v hlubinách pod Dobrošovkou i ve výšíně, bezlisté větve stromů čnely smutně k nebi, jako suché ruce starcovy v němém modlitbě.

„Jak tichá, smutná je má země uprostřed zimy, jako mdlý van vzpomínka na zašlé mládí“, povzdychla duše velkého spisovatele a ret zaseptal:

„Se všech stran se tlačí teskné ticho do srdce a duch se vrací v zašlé doby, kdy krásné Kladsko bylo ještě české. Vždyť ten krásný kraj jako tepna zapadá do srdce Evropy“.

Jeho smutné oči nořily se v nitro kladské země, teskné mlčící v hlubokém tichu zmírajícího zimního dne jako sirotek, ztrativší matku. Vše je jeden bílý rubáš sněhový.

Také do kraje královéhradeckého se ponořil Mistrův zor. V dáli zářily věže chrámů a kostelíků a rozsáhlý opočenský rybník Broumar se zablyštěl v paprscích stále víc a více rudnoucího slunce. Okna náhodského zámku, mlčícího jako zakřiknutý, zkamenělý svědek dávné české slávy, svítila pod nohama Mistrovými jako řada rudých lampiónů.

Slunko již zapadalo za kramolenské lesy, když náš slavný, drahý spisovatel sestupoval do náhodského údolí. Když se již blížil k městu, zaslechl pojednou tiché steny. Zastavil se, pozorně naslouchaje. Vykročil

směrem, odkud steny zaslechl a našel při cestě na zemi ležící ženu. Sehnul se k ní, dotazuje se, co se jí stalo. Pokud mu zesláblý zrak a houstnoucí šero dovolovaly, znamenal starší ženu, po venkovsku oděnou a hlavu mající v teplý vlnák zabalenou. Odpověděla lkavým, chvějícím se hlasem:

„Sem, milospane, tajikle z Ameriky, co sou ty chalpy pod Dobrošovem, vědi? Má dcera štrikuje, vodváděla sem její práci u žida Picka v Náchodě. Teď, když sem šla domů, náko sem se smekla, upadla a teď mě strašně bóli noha a v zádech. Pomůžou mně, prosimich, milospane, zmrzla bych tu za chvíli“.

Mistr shledal, že je tu třeba rychlé pomoci, aby raněné neomrzly údy. Nemeškaje proto, snažil se raněnou opatrně pozvednouti, ale jedva pohnul jejím tělem, bolestný výkřik unikl jí z hrdla. Vytušil, že její zranění je vážné, a to buď zlomení neb vymknutí nohy a snad i jiné nebezpečné zranění páteře neb žeber. Položil ji opět opatrně do zmrzlého sněhu, svlékl bez váhání svůj kožich, opatrně naň raněnou položil, což se opět neobešlo bez bolestného nářku. Přikázal jí, aby klidně ležela, že jí přivede rychlou pomoc a spěchal k městu. Oddychl si, když došel k městskému pivovaru, načež zahnul vlevo do ulice k nemocnici. Dostál slibu a zjednal nešťastné rychlou pomoc. S nemocničním sluhou vrátil se v sanitním voze na místo neštěstí. Sluha uložil ženu do vozu a odvezl ji do nemocnice. Mistr oblékl svůj kožich a nejbližším vlakem odjel do Hronova, kde trávil vánoční prázdniny.

Když minula zima i jaro, a když Mistr Jirásek trávil hlavní prázdniny opět v rodném městečku, seděl jednou za parného letního odpoledne pod svým zamilovaným bukem na Jírově hoře ve společnosti veselého druhu, zbečnického řidičího učitele Haška (můj dědeček). Oba pánové byli veselí, sršeli vtipem a řidičí Hašek co chvíli otvíral svoji stříbrnou tabatěrku, aby oblažil svůj nos šňupečkem. Ani Mistr Jirásek neodmítal nejednou mu nabízený šňupeček, a tak se pánové smáli a s smích doprovázeli i notným kýčáním. Oba byli bradatí a již šedí. A tu pojednou zachrastilo křoví a před nimi stanula mladičká, chudě oděná dívka s ohnivě červeným šátkem na hlavě. Těkala velkýma černýma očima a rděla se jako panenské jablíčko. Uklonila se a povídala nesměle:

„Kerejpak je milostpán Jirásek, co von dělá ty knihy? Já mu nesu podlíkáč, sama sem ho uštrikovala pro něj za to, že milostpán v loňskej zejme zachránil mej mámě život. Ráče se pamatovat, jak tam máma tenkrát ležela blízko náchodskýho pivovaru ve sněhu. Nebejt milostpána Jiráska vod těch knih, zmrzla by jako hladovej vrabec. Měla zlamanou nohu a žebro...“

Dívka mluvila bez oddechu.

„Pamatuji se velmi dobře na to“, přerušil ji Mistr a vyličil Haškovi stručně celou příhodu.

„Jak jsi nás, holčičko, tady našla, jak jsi věděla, že pan školní rada Jirásek je tady na Jírově hoře?“ tázal se jí řidičí vlídně.

„Já sem ho hledala v jeho chalpě pod kostelem, ale žádnej tam nebyl, až pak náká ženská v bílej zástěře na mě volala ze zahrádky, co chci.

Já nevím, esli to byla vod milostpána Jiráska milostpaní nebo kdo, no a ta mě poslala sem, a tak jim, milospane, tajikle nesu ten štrikovanéj podlíkáč“. A děvče položilo Mistrovi do klína balíček.

„Ale poslouchej, holka, nesmíš říkat štrikovaný, nýbrž pěkně po česku pletený. Štrikovat, to je germánské slovo!“ napomínal řidičí.

„Vodpustěj, milostpáni, u nás se to tak poudá, žádnej u nás neví, že štrikovat je beranský slovo“.

„Nikoli beranské, nýbrž germánské, německé“, přerušil ji Mistr, potlačuje upřímný smích.

„Aha, německý, už vím! Vod nás choděj děti do Němec na handl, aby se naučily rachat německy“, povídalo děvče vážně.

Teď se pánové od srdce zasmáli.

Mistr Jirásek se zvedl, chtěje dívku podarovat penězi, ale tato, majíc dobrý postřeh, zpozorovala počínání Mistrovo a dala se na útěk, volajíc:

„S pánembohem, milostpáni! Já nesmím nic brát, máma jim ten podlíkáč posílá za tu svatou úsluhu“.

A již zmizela v houšti beze stopy.

Když Mistr potom rozdělal balíček, našel v něm pěkný pletený pánský svetr.

Večer již skrápěl městečko Hronov stříbrem prvních hvězd, když oba pánové v nejrůžovější náladě sestupovali s Jírový hory.

**Chráníme majetek,
zabezpečujeme stáří**

**Lidová životní
a živelní pojišťovna,**

akciová společnost v Praze,
PRAHA II., Myslíkova 20
Telefon 470-41

**Značka VYŠEHRADU -
značka dobré knihy**

Krásná literatura — naučné
spisy — náboženské knihy —
dětská literatura — poesie —
divadlo

**Nakladatelství VYŠEHRAD
PRAHA II., Karlovo nám. 5**

**MODERNÍ
DIVADELNÍ
PŮJČOVNA
LUDVÍK LETENSKÝ
PRAHA II
NA POŘÍČÍ 8
Tel. 233-64**

Kostymy, jaké mají být

Velim
od roku 1869

výrobcí
jemné čokolády, cukrovinek
a kávových náhražek

DĚLNICKÉ PEKÁRNY V PRAZE

slouží dobře všem
spotřebitelům

Ústředí:

Praha VII., Bělského tř. 469

Telefon 741-02, 07

Jaroslav Obrovský

podnikatelství dlažeb
a silničních staveb

Brno, Koliště č. 17

Telefon 12.318

Používejte vždy veškeré
kosmetické výrobky značky

„NOGRO“

uspokojí i ty nejnáročnější.

Kanceláře: Praha II.,
Václavské 30. Tel. 386-35

Výrobní: Praha II.,
Jindřišská 23. Tel. 255-29

Speciální kosmetický salon
Pižň, Klatovská 2, telefon 853
Majitelka Milada Grofová

Divadla, aktovky, hudebniny,
písničky koupíte
v divadelním knihkupectví

Evž. J. Rosendorf, jen Praze II
Ječná 13 (nad kost. sv. Ignáce)

1894—1944

J. PAULÍK,
továrna dehtových výrobků
BRNO-ZIDENICE

Telefon 17.731 - 17.732
Stálý přísežný soudní znalec

KANCELARSKÉ POTŘEBY

A ještě vzpomínka

Sida Volfová:

Vůdcem českého národa býval vždycky básník a spisovatel. To je nejkrásnější naší tradicí, a založila ji naše stará škola, staří čeští kantorů.

Rakouský útisk? K smíchu. Doma v nás ukuli pevné srdce a česká škola je záměrně tříbila. Stačily jen nápořdi, poloprůhledné symboly nebojácného učitele — a my rozuměly. Stačilo jediné slovo o nové knize Čechově, Jiráskově nebo Raisově, jediná poznámka o nové básni Vrchlického, Zeyera, Sládka — a hned, jak jsme vyrazily ze škamny, vzhůru na meeting do naší zahrádky.

„Kdo to koupí?“ znělo poněkud nejisté zahajovací slovo. Byl to problém. Nikdo z naší party neoplýval majetkem, kupovaly jsme společně a někdy tonuly v dluzích. Málokdy se našel mecenáš, leda když čas od času přijel nějaký strýček z Ameriky. Jenomže byl nejspíš z Ameriky od Dobrošova a dolar jakživ neviděl.

Když nám učitel češtiny, nezapomenutelný V. Fikr, vyličil osud zemanské rodiny Křineckých, jimiž se uzavírala tragedie Bílé hory, odpíraly jsme si tak dlouho každý mls, až jsme si mohly koupit Jiráskovy „Skály“.

Byla jsem vyvolena, abych předčítala. Sesedly jsme se v besidce. Tam jsme už přečetly Třebízského a Světlou, tam jsme dramaticky přednášely díla Zeyerova, hroužice se v hrdinské a mystické eposy o Ghismondě a Griseldě, o synech Ajmonových a o Zeleném vítězi, zajíkájící se slzami nad dějinným utrpením českého národa.

Otevřela jsem „Skály“ na poslední stránce a nedbajíc překvapených očí kamarádek, četla jsem, až mi tváře i srdce planuly:

„To budiž nás všech přirozeností: abychom v protivenstvích strachem neschli, nýbrž se zelenali jako strom odvahou a nadějí, abychom své chyby poznali a pevně stáli, když nepřátelé myslí, že nás přemohli a námi o zem udeřili, — abychom byli jako skály!“

Chvilku bylo ticho.

A pak najednou, jako by pokynul neviditelný Genius naší lásky, zanotovaly jsme „Hej, Slované!“ a hřmělo to ohnivě, divoce, s mladou vášní, ale se zralým nadšením.

*

Je mi při té vzpomínce čehosi líto. Ne ušlé mladosti, ale toho, že už té životně i smrtelně vážné lásky a nadšení je na světě méně. Hoří ještě dnes v srdcích mladých? Pěstuje ji tak vroucně a důsledně i dnešní škola, dovede dnešní učitel zaútočit na mladé nitro a v nejživějších evokacích přednést dětem veliká údobí našich dějin, jak je líčil Jirásek, Třebízský, Zeyer a Čech?

**Trápí-li Vás rez a špína,
DVOJBLESK – to je medicína!**
DERBY-Obé **LESK JAKO BLESK**

je značka dobré knihy

Knihy ČINU dostanete u všech knihkupců

JULIŠOVY PODNIKY

Praha II., Václavské nám. 22

**Hotel - Kavárna
Cukrárna - Bio**

Telefon 226-41

Josef Pospíšil

velkoobchod kožišinami

Praha I., Malá Karlova 19

Proti všem škodám
ochrání Vás **HASIČSKÁ
VZÁJEMNÁ POJIŠTOVNA**
v Brně, Nádražní třída č. 16
Telefon 10785-10787
Filiálka
v Praze XII., Hasičský dům
Pojištění
životní ve všech kombinacích

JEVIŠTĚ

Vaše **opraví** a potřebné
stojkové dekorace **dodá**

Atelier

Josef Pokorný Praha II.,
Trojanova 12. Telefon 440-83

GRANDHOTEL BRNO

NA PLOTNY

**OKRESNÍ ZÁLOŽNA
HOSPODÁŘSKÁ**

v Semilech

Veškeré hasicí přístroje
pro jeviště
dodá:

Hasičská prodejna MZHJ.

Brno, Nádražní tř. 16

Korkové zátky

Jindřich z Obereignerů

Olomouc 1, Nádražní 10
Telefon 315
Import Export

Okresní záložna

hospodářská

v Mladé Boleslavi

AUG. KONEČNÝ,

tovární výroba cukrovinek

Brno - Husovice,
Palackého 57/59 - Tel. 16224

Zrcadla kapesní a v rámech
v prvotřídní jakosti a levně
vyrábí **REFLEX**,
továrna na zrcadla

L. Honsnejman, Zlonice

**Rolnické družstvo
skladištní a výrobní**

v Hradci Králové,
z. společenstvo s obmez. ruč.

Stan. Ant. Doutlík

kadeřník a vlásenkář

Pečky

HOLAN A SPOL.

velkoobchod papírem

Praha II., Karlovo nám. 15

Pout' životem

Hrajete hlavní roli:

ZE SPLETI UDÁLOSTÍ, KTERÉ VYPLŇUJÍ ŽIVOT,
NELZE VYLOUČITI TY, JEŽ OHROŽUJÍ MAJETEK
A BUDOUCNOST JEDNOTLIVCŮ I JEJICH RODIN.
LZE SE VŠAK CHRÁNIT PŘED JEJICH ÚČINKY.

ŠŤASTNĚ PŘEKONÁTE
VŠECHNA NEBEZPEČÍ ŽIVOTA

s pojišťkou banky **SLAVIE**

Divadelní reflektory a dekorace

Vám dodá chvalně známá firma

jeviště

Újezd u Sokolnic, Morava. Tel. 20

Vyžádejte si zdarma ceníky a rozpočty!

FILMOVÝ FOTOGRAF PRAHY

ATELIERY: Praha XII.,
Francouzská 17.
Telefon 541-73

Fotoobchod: Praha XII.,
Francouzská 20.
Telefon 515-96

Ströminger

*odborník pro
veškerou fotografii*

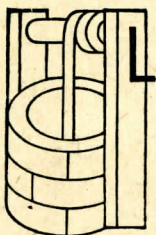
Divadlo

všem

Stavte

ze

železobetonu

»Nalezli studnici vody živé«.

Značka dobré tradice

Jan Laichter vydává knihy živé,
nadčasové, stále potřebné.

Tři knihy příkladem: CHUDOBA, »KNIHA O SHAKESPEAROVÍ«.
Díl I. Život a prostředí. 129 K.
Díl II. Dílo. 160 K. Jen malý zbytek na skladě.
MACEK, »CESTY SEBEVZDĚLÁNÍ«. 30 K.
MATHESIUS, »MOŽNOSTI, KTERÉ ČEKAJÍ«.
Epištoly o tvořivém životě s podněty pro
každého z Vás. 69 K.

U knihkupců!

Vydal Jan Laichter v Praze XII - 1543